

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

HOUD: Toestanden en vooruitzichten op Luchtvaartgebied in Ned.-Indië, door C. J. Sniijders, Gen. a. (slot). — Missie en Zending in Ned.-Indië, door J. F. C. Nienhuis — Geschiedkundige Atlas van Nederland. De Koloniën, door S. P. l'Honoré — Indische Leergang te Naaldwijk. Verbetereing. — Van Week tot Week — Kunst, Kunstverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Inlandsche Blaaten: I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost-en-Westland. Literat.-Overzicht. — Suriname. — Uit den Verre Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage, III. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van het Hoofdbestuur, II. Van het Dag. Bestuur, III. Van de Redactie, IV. Van het Vorm.-Bur. — Mutatiestaat van 30 Jan. tot 6 Febr.

Toestanden en vooruitzichten op Luchtvaartgebied in Ned.-Indië,
door
C. J. SNIJDERS,
Generaal b. d.

(Slot).
Het verkeer tusschen Deli en Java is tot heden onder levendig, wat voornamelijk aan de tamelijk groovende en weinig frequente gemeenschap over is toe te schrijven. Het is merkwaardig, hoevele personen men in Deli aantreft, die daar jaren — sommigen tientallen van jaren — hebben vertoefd nimmer een voet op Java hebben gezet. Men geput zulks daar stellig als een leemte en ik schrijf vooral hieraan toe, dat in Deli een zoo levende belangstelling voor de luchtverbinding met Java bestaat en dat bijv. de Deli-Maatschappij, die reeds veel nuttigs en moois in Deli en in 't bijzonder Medan heeft tot stand gebracht of gesteund, met grote voorvarendheid en vrijgevigheid heeft meewerkt om Medan van een goed en goedgelegen vliegveld te voorzien.

Het moet daarom van groot belang worden geacht, dat de vorenbedoelde luchtverbinding in 1929 tot stand kome. De vooruitzichten daarop zijn niet gunstig; zoowel de Ned.-Indische Regeering als de K. N. I. L. M. hebben de bedoeling het daarheen te laten. Men had aanvankelijk gemeend, voor deze verbinding zeevliegtuigen of vliegbooten te moeten gebruiken, omdat de route, althans de kortste, over de belangrijke uitgestrektheden zee leidt. Het gebruik van vliegtuigen, die in geval van motorstoring onder incident op het watervlak kunnen neervallen en drijvende blijven, zich zelfs nog kunnen redden, indien voldoende motorvermogen in de boot is gebleven, bevat zeker een element van groote veiligheid, in vergelijking tot het gebruik van vliegtuigen op een dergelijke route. Dit element van beperkte reële waarde zijn, in elk geval voor het reizend publiek daarvan een zekere mate van moreele geruststelling ontleenen. Maar bij den huidige stand der techniek bestaat tegen het gebruik van zeevliegtuigen voor verkeersdoeleinden nog bezwaar. Vooropgesteld zij, dat de vermeerdering van veiligheid, welke zij zouden bieden, feitelijk niet zeer hoog mag worden aangeslagen en dat van moreele, dan van praktische beteekenis reeds bij matigen zeegang is de zeevaardigheid van zeevliegtuigen of vliegtuigen minstens genoevendig twijfelachtig.

Daarbij komt, dat zij bij zoodanigen zeegang niet kunnen starten en dat zij in 't algemeen op het water weinig handelbaar zijn. De verandering in de vlieghavens, het laden en ontladen van passagiers en goederen, de voorziening in brandstoffen, het is alles, vooral bij slecht weer, veel lastiger en tijdroovender, doch ook voor het publiek onaangenamer dan bij landvliegtuigen. Het zou men geneigd kunnen zijn om al deze ongenoeven ter wille van eenige grotere veiligheid in den koop te nemen, ware eene economische organisatie van watervliegtuigen in het burgerlijk luchtvaartbedrijf bereikbaar. Dit is niet het geval. De aanschaffing dezer vliegtuigen buitenlands is, zijn zij bovendien hoogst on-

voordeelig in gebruik en onderhoud. Hun specifiek rendement aan mee te voeren nuttigen last en aan snelheid staat verre achter bij dat van landvliegtuigen van ongeveer dezelfde capaciteit. Tevens zijn hunne onderhoudskosten aanmerkelijk hooger dan die van laatsbedoelde vliegtuigen, dit te meer omdat bij ervaring is gebleken, dat het zeewater in de tropen zeer ongunstig inwerkt op de duraluminium-wanden der vliegbootrompen en drijflichamen, waartegen veelvuldige en kostbare voorzieningen noodig zijn, zonder dat deze verborgen en ontoegankelijke plekken dier wanden afdoend tegen invreten kunnen beschermen.

Men kan er dan ook zeker van zijn, dat een burgerlijk luchtvaartbedrijf met zeevliegtuigen of vliegbooten, zelfs bij genot van een subsidie als voor de K. N. I. L. M. is in uitzicht gesteld, een zeer aanzienlijk deficit zou opleveren. Als tegenwicht wordt somtijds aangevoerd, dat een belangrijke geldbesparing wordt verkregen, doordat voor watervliegtuigen geen vliegterreinen noodig zijn. Maar men dwaalt, wanneer men zich verbeeldt, dat voor een bedrijf met watervliegtuigen eenvoudig met een zeker wateroppervlak kan worden volstaan. Ook de zeevliegtuighavens moeten van hangars tot opberging van de buiten gebruik zijnde vliegtuigen zijn voorzien. Daar zijn voorts noodig: hellingen tot het optrekken van de vliegtuigen uit- en het weder aflaten in het water; kranen, meerpalen, steigers, ducdalven, motorbooten en installatie voor snelvoorziening van benzine. Niet zelden zal het wateroppervlak door den aanleg van havendammen moeten worden beschermd ter verzekering van veilige ligging en onbelemmerd laden en lossen, terwijl alles, wat op vasten bodem moet komen te staan, aan bodemvoorziening en fundeering zeer kostbaar wordt, wanneer het — gelijk bijv. te Belawan het geval moet zijn — in een moeras moet worden opgetrokken.

Voor eene jonge onderneming als de K. N. I. L. M., welke verkeer zich nog moet vormen en ontwikkelen, zoodat het voorshands slechts onzekere uitkomsten biedt, zou het bij het tegenwoordig standpunt van den watervliegtuigbouw in hooge mate onraadzaam zijn, het bedrijf te beginnen met een verkeersmiddel, welks economische exploitatie uitgesloten is. Dit zou zoowel den Lande als de Maatschappij op groote verliezen kunnen komen te staan. Het is daarom meer dan waarschijnlijk, dat de bediening der luchtlijn Batavia—Singapore—Deli zal geschieden met drie-motorige landvliegtuigen. Deze vliegtuigen — ofschoon duurder in aankoop, gebruik en onderhoud dan de één-motorige — ontleenen juist hun reden van bestaan aan het streven om de vluchten onafhankelijk te maken van den aard en de landingsmogelijkheden van land- of zeeoppervlak, waar overheen gevlogen wordt. Zij kunnen, ingeval een der motoren buiten werking mocht geraken, volbelast op twee motoren blijven vliegen. De kans op gelijktijdige storing van twee motoren kan, op grond van ervaring en berekening, zoo gering worden geacht, dat zij practisch buiten beschouwing kan blijven. En ofschoon ook nog wel andere oorzaken, welke tot een noodlanding kunnen noodzaken, niet volstrekt uitgesloten zijn, zoo kan toch het gevaar hiervoor door zorgvuldig onderhoud, scherpe controle en doelmatige veiligheidsmaatregelen dermate worden beperkt, dat geen grooter risico dan bij andere moderne verkeersmiddelen overblijft.

In verband met dit laatste blijft het dan evenwel noodzakelijk de lengte der eens te overvliegen zee-trajecten te beperken. De luchtroute Batavia—Singapore zal daarom waarschijnlijk loopen als volgt: van Batavia naar Palembang (waar reeds een goed vliegveld aanwezig is); van hier over Bangka (vliegveld bij Muntok), en over de eilanden van den Lingga- en den Rouw-Archipel. Evenzoo zal voor de route Singapore—Medan de veiligste richting worden gezocht.

Te Singapore bestaat een militair vliegveld, waarvan — naar met grond wordt gehoopt — het gebruik aan de K. N. I. L. M. zal worden toegestaan.

Hiervoren wees ik reeds op het belang, dat voor de toekomstige ontwikkeling van het Nederlandsch-Indische luchtverkeer zal zijn gelegen in de aansluiting van het luchtnet aan de internationale lijnen van het wereldluchtverkeer.

Uit den aard der zaak gaan hierbij onze gedachten allereerst naar de luchtverbinding Nederland—Ned.-Indië, heen en terug. Voor de totstandkoming dezer overbrugging tusschen de Nederlandsche Rijksgelieden in Oost en West was de vestiging

MENNO & Co.
BANKIERS
OPGERICHT 1902
KORTE VOORHOUT 6
(naast Hotel Paulez)
DEN HAAG

KLUISINRICHTING
— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN
Spoorlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de **AMSTERDAMSCHER BEURSE**. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen 5513

Onze cliënten kunnen op afdoening wachten

W. J. M. SIMONIS'
BEDDENMAGAZIJN
GROENMARKT 34
TEL. 14420 DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE
LEDIKANTEN - MATRASSEN
== DEKENS ==

ONZE „PHOENIX" MATRASSEN (Gedep.)
OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT IN AANGENAME LIGGING EN SOLIDITEIT. HONDERDEN TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
Den Haag

Groote sorteering **HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING**

Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

DE HOLLAND-INDIE VLUCHT

wordt in gedeelten afgelegd, omdat het tot de onmogelijkheden behoort, zulks in één keer te doen. Evenzoo kan het voorkomen, dat Gij gaarne al 't door U benoogde ineens wilt koopen, doch het voor U onmogelijk is zulks in één keer te betalen. In dit geval is het voor U de aangewezen weg, U in vertrouwen te wenden tot

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

zoals vele duizenden in dit geval doen. Wij leveren U al wat U noodig hebt TEGELIJK, terwijl wij IN OVERLEG MET U de betalingsconditiën regelen. Wij hebben groote sortering en voorraad in

KLEEDING EN MEUBILEERING

terwijl onze prijzen inderdaad zeer concurrerend zijn. Een bezoek aan onze Magazijnen zal U van een en ander overtuigen, terwijl de Directie U gaarne ALLE mogelijke inlichtingen zal verschaffen.

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

Alleen gevestigd Lange Beestenmarkt 119-127 Den Haag - Tel. 15555 - Oppericht 1898

van soliede pijlers in beide, de eerste voorwaarde. Nu deze voorwaarde in vervulling is gekomen, door de K. L. M. enerzijds, door de K. N. I. L. M. anderzijds, mocht de spoedige verwezenlijking der reeds sedert lang gekoesterde gedachte worden tegemoet gezien. Immers, de vliegtechnische middelen zijn beschikbaar; door de de talrijke, meerendeels met groot succes bekroonde Holland-Indië-vluchten werd een schat van routinekennis en ervaring opgedaan. De voortvarende leiding der K. L. M. beeraamde een reeks van over een geheel jaar verdeelde, maandelijksche „proefvluchten” heen en terug, welk plan door de Nederlandsche Regeering en den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie krachtig werd gesteund en finantieel uitvoerbaar gemaakt. Optimisten meenden in dit alles de inleiding te zien tot een in 1930 te openen, geregelde veertiendaagschen, wellicht zelfs wekelijkschen dienst. Het is waar, dat enkele der in October 1928 uitgevoerde z.g.n. „postvluchten” hadden aangehouden, dat er onder de vliegvelden der route eenige zijn, welke nog niet aan redelijke eischen van bruikbaarheid voldoen en dat aan de grondorganisatie in 't algemeen nog heel wat ontbreekt. Toch mocht deze omstandigheid er niet toe leiden, dat van de voorgenomen proefvluchten zou worden afgezien; vooreerst, omdat de geconstateerde gebreken der vliegvelden niet zoo ernstig konden worden geacht, dat zij het gebruik dier velden bepaaldelijk zouden uitsluiten; ten tweede, omdat door verschillende te treffen voorzorgen en veiligheidsmaatregelen aan die gebreken aanmerkelijk kon worden tegemoet gekomen. En eindelijk ten derde, omdat men overtuigd kan zijn, dat verbetering der vliegvelden in verschillende te overvliegen landen niet door praten of schrijven zal worden verkregen, doch uitsluitend bereikbaar zal zijn, wanneer door praktisch gebruik telkens weer die gebreken onder de aandacht der betrokken autoriteiten, bezitters en beheerders der vliegtreinen worden gebracht. Slechts dan mag men verwachten, dat bij feitelijke uitoefening van het wereldpostverkeer door de lucht de regeeringen en autoriteiten zullen gaan begrijpen, welke waarde de aansluiting aan dat verkeer voor hunne eigen landen en volken beteekent; slechts dan is er hoop, dat zij in hun eigen belang tot steun van dit verkeer door beteren opbouw der grondorganisatie op hun gebied zullen overgaan.

De aldus hoog opgevoerde verwachtingen zijn dezer dagen plotseling afgekoeld door een ijskoud bad, in den vorm van het bericht, dat Engeland het gebruik zijner militaire vliegvelden in Irak aan de vliegtuigen onzer burgerluchtvaart verbiedt. Dit bericht trof zeer pijnlijk, wegens de in deze beslissing gelegen onsportieve en bekrompen opvatting, welke men allerminst van eene vooruitstrevende en cosmopolitisch geschoolde wereldnatie als Groot-Britannië zou hebben verwacht. De aan het bericht vastgeknoopte verklaring van het noodlottig besluit maakt de zaak niet sympathieker. Volgens de dagbladen heet het, dat de toeneming der incidentele vluchten over genoemd gebied er toe heeft geleid, dat het gebruik van sommige der militaire luchtvaartterreinen in Irak door burgervliegtuigen te bezwaarlijk is geworden.

Het spreekt vanzelf, dat wij geen recht hebben de militaire vliegvelden eener andere natie voor ons gebruik op te eischen. Het blijft gunst, als wij ze mogen gebruiken. Het is ook juist, dat de terreinen der militaire luchtvaart in geen enkel land algemeen en vanzelfsprekend voor

ONDERRICHT IN DE

STENOTYPIE

(STENOGRAFEER-MACHINES)

GROOTE SNELHEDEN, GÉÉN HUISWERK!

Prospectus gratis, ook voor Typen, Steno „Groot”, Fransch, Duitsch, Engelsch, Italiaansch, Spaansch, Boekhouden, Handverbeteren.

INSTITUTEN „SCHOEVEERS

Nic.-Witsenstraat 3 - Amsterdam
Van-Baerlestraat 13 - „

STADHOUDERSPLEIN 3
DEN HAAG - Tel. 52594

Nieuwe Binnenweg 167 - Rotterdam
O. Ebbingestraat 1b - Groningen

het burgerlijk luchtverkeer zijn opengesteld. Formeel en rechtens is er tegen de beslissing der Britsche Regeering niets in te brengen. Maar het klinkt een weinig onwaarschijnlijk, ja, ongelooflijk, dat het aantal der zich opvolgende civiele wereldvluchten dermate zou zijn toegenomen, dat het aandoen der militaire vliegvelden in Irak door onze vliegers, eens per maand heen en terug, tot ernstige belemmering van den Britschen militairen vliegdiens zou kunnen leiden. Zoo is dan ook een deel onzer pers er toe gekomen, zich de jaloesie te herinneren, welke in Britsche bladen tot uiting kwam, toen de plannen onzer postvluchten naar Ned.-Indië en terug bekend werden; zoo bracht men zich weer te binnen de verontwaardiging, welke in enkele Engelsche bladen werd gelucht over het feit, dat — zoo meende men ten onrechte — Groot-Britannië bij het totstandbrengen van een geregelde luchtpostdienst naar Indië zich door Nederland den voorrang had laten afwinnen. En men zou er zich kunnen indenken, dat toen den Britschen luchtvaartautoriteiten en der Britsche Regeering — steeds zeer gevoelig voor druk der openbare meening — de schrik om het hart was geslagen en zij gemeend hadden hun traagheid in de totstandbrenging van hun eigen aandeel in de wereldluchtpostverkeer niet beter te kunnen bemantelen dan door het kloeke Nederlandsche initiatief te kortwieken.

Mocht dit het geval zijn, het ware niet fraai, noch waardig. Het zou „klein” wezen.

De dagbladen melden, dat het Engelsche verbod zou duren tot April a.s. Ik help het wenschen, al ben ik allerminst gerust. Zoo het inderdaad juist mocht blijken, dan ware de ons berokkende belemmering en vertraging niet onoverkomelijk. Ik heb gelezen, dat de luchtverkeersdienst der Imperial Airways, welke zich tot heden uitstrekt over de lijn Caïro—Bagdad—Basra, in het voorjaar van 1929 zal worden uitgebreid over de lijn Londen—Karachi, in Britsch-Indië. Wanneer dit op 1 April a.s. zal zijn geschied, zal Engeland zijn voorsprong in de verwezenlijking der luchtpostverbinding tusschen West-Europa en Indië verzekerd hebben. Dan zal de eer van Groot-Albion weer veilig zijn en kan aan het kleine Nederland weer worden toegestaan, zijn eervolle en grootsche wereldtaak te hervatten en te voltooien.

Het Britsche Rijk met gelijke munt te betalen, wanneer het straks zijn luchtverbinding tusschen de Straits en Australië over ons Ned.-Indisch gebied zal willen leiden, zou geheel buiten onze opvattingen en bedoelingen omtrent de verhoudingen tusschen de volken vallen. Wij laten een bekrompen verkeerspolitiek, welke zee- en luchthavens voor het vrije wereldverkeer afsluit, gaarne aan half-beschaafde en achterlijke volken over. Daarom te meer treft het ons met pijnlijke teleurstelling, in dit gezelschap — zij het tijdelijk — de verlichte en breed denkende Britsche Natie aan te treffen.

De Britsche vliegers, die van Europa over Ned.-Indië naar Australië of omgekeerd zijn gevlogen, Ross Smith, Cobham, Hinkler en vele anderen, nog onlangs weder een aantal Britsche zeevliegtuigen, hebben wij steeds gaarne in onze vlieghavens te land of te water ontvangen; wij hebben hun alle mogelijke hulp, medewerking en gastvrijheid verleend. Voor Ross Smith deed in 1919 de Ned.-Indische Regeering zelfs extra-vliegvelden aanleggen. Wij zullen in dien zin voortgaan. En ongetwijfeld zal te zijner tijd de Ned.-Indische Regeering gaarne medewerken om een luchtverbinding Singapore—Australië over Ned.-Indisch gebied in 't leven te roepen. Moge de overtuiging, dat het vrije onderlinge verkeer slechts aan de welvaart en verbredering der volken kan ten goede komen, ook ten opzichte van het luchtverkeer algemeen doordringen.

Met de luchtverbinding Straits—Australië zal dan een tweede aansluiting van het Ned.-Indische luchtvaartbedrijf aan het wereldluchtnet verkregen zijn. Ik acht het evenwel geenszins uitgesloten, dat reeds eerder door samenwerking tusschen het Australische civiele vliegwezen en de K. N. I. L. M. een luchtverbinding Soerabaja—Koepang—Port Darwin tot stand zal komen.

In een verdere toekomst zal wellicht te Singapore aansluiting worden verkregen aan een luchtlijn Straits—Siam of Anam—China—Japan. Maar inmiddels mag verwacht worden, dat ook het luchtnet binnen onzen Archipel zich zal hebben uit-

gebreed, waartoe de verbinding Soerabaja—Marsar—Balikpapan vermoedelijk het eerst in merking zal komen.

Zoo openen zich in een ver verschieft onmetel perspectieven. Nederland en Nederlandsch-Indië hebben zich in staat en waardig getoond in ontwikkeling een leidende rol te vervullen. Ons zorgen de veroverde eervolle plaats te behouden, door met energie en verstandig beleid werken op den ingeslagen weg, met de uiterste spanning en desverreicht met groote opoffering, maar dan ook met het zekere vooruitzicht op sloterende uitkomsten voor den bloei, de welvaart de grootheid van het Nederlandsche Rijk.

Missie en Zending in Ned.-Indië

DOOR

J. F. C. NIENHUIS.

Wordt de arbeid van missie en zending in Nederlandsch-Indië belemmerd? Indien men zou gen afgaan op hetgeen hierover door Mr. P. A. Blom in het Koloniaal Weekblad van 24 Jan. j.l. wordt beweerd, dan zou die vraag bevestigend beantwoord moeten worden. In zijn artikel „Adatrecht van Nederlandsch-Indië”, wordt in gedeelte, dat tot opschrift draagt: „Belemmering van den arbeid van missie en zending”, het volgende gezegd:

„Het Regeeringsreglement van 1854 herbeleeen artikel 123 — onveranderd gehandhaafd — „art. 177 Ind. Staatsregeling — dat thans door „nigen, en dan nog op zeer eigenaardige gronden „in bescherming wordt genomen. Berustende „wantrouwen tegen zending en missie, beoogt „artikel niet alleen beide te kunnen weren uit „paalde gebiedsdeelen, doch daarenboven te „nen voorkomen, dat beide op eenzelfde terrein „werkzaam zijn; hierop berust de verdeling „Nieuw-Guinea b.v.”

Tot zoover Mr. Blom. Ter wille van een begrip van de zaak waar het om gaat, is een stukje geschiedenis hier onmisbaar.

Het bewuste artikel 123 van het regeeringsreglement, thans art. 177 van de Indische Staatsregeling, zegt, dat Christen-leeraars, -priesters en delingen voorzien moeten zijn van een door of mede den Gouverneur-Generaal te verleenen zondere toelating om hun dienstwerk in eenig paald gedeelte van Nederlandsch-Indië te verrichten. Inderdaad wordt door velen, voor verbreiding van het evangelie een Goddelijk en verkondiging van de Christelijke leer een heilich pllicht is, dit voorschrift als een ongeoorloofde belemmering van den zendingsarbeid gevoeld.

Voor deze menschen is de in handen van den Gouverneur-Generaal gelegde bevoegdheid om, neer die toelating schadelijk wordt bevonden, de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, de toelating in te trekken, een voortdurende ergernis. Dat „zwaard van Damocles” boven de hoofden der priesters en zendingen moet verdwijnen. trekking van het gewraakte artikel 177 van de Indische Staatsregeling is hun leus. Zij zijn doof van de stemmen, die er op wijzen, dat in onze overzichte gewesten 7/8 deel van de bevolking der Moedaanschen godsdienst belijdt en hoezeer de Christelijke zending, overal waar zij maatschappelijk werk verricht, van Regeeringswege steun verdient, de verzekering van orde en rust, het nemen van voorzorgsmaatregelen tot een gebiedende noodzaak kan maken.

Bij de behandeling van de Indische begroting voor het jaar 1898 was het niemand minder Dr. Kuiper, die in de Tweede Kamer op intrekking van het toenmalige art. 123 van het regeeringsreglement aandrong. Doch terecht vroeg bij die geleendheid de oud-minister van koloniën, Franssen de Putte, de kenner van Indië bij uitnemming, „Kan men in de laatste 40 jaren, na het tot stand komen van het regeeringsreglement, voorbeelden noemen, waarbij toelating geweigerd is zonder doende reden in het belang van de handhaving van orde en rust?”

Uit het verdere gedeelte van zijne rede, verdient in herinnering te worden gebracht, nog volgende aanhaling:

„Ik wensch den minister te adviseeren aan

RUSTHUIS

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 79
DEN HAAG - TEL. 71488

GELEGENHEID TOT OPNAME VAN OUDEN VAN
DAGEN, ZIEKEN, RUST- OF HULPBEHOEVENDEN
RUSTIGE OMGEVING . DOKTER NAAR KEUZE
5704 ZR. & BR. BERGMANS.

zou in overweging genomen mogen worden volgens het gewijzigde artikel.

Bij den Volksraad, die in December '24 over de voorgestelde wijziging van het toenmalige artikel 123 van het regeeringsreglement advies heeft uitgebracht, vond het wetsontwerp een slecht onthaal. Bijna alle leden hadden bezwaar, de eenige voorstander van de wijziging verklaarde dit te zijn, omdat het toelaten van een nieuwen godsdienst overal en altijd opleving van het godsdienstig gevoel onder de Mohammedanen veroorzaakt, wat hij een voordeel vond!

Den leden, die geacht kunnen worden te zijn opgetreden als woordvoerders van de missie en de zending, ging het ontwerp niet ver genoeg. Zij verkozen algeheele intrekking en, zoo hiertoe niet kon worden besloten, liever handhaving dan wijziging van het bestaande artikel 123.

Verschillende andere leden meenden deze wijziging, welke zich in de richting van algeheele vrijlating bewoog, op praktische gronden te moeten ontraden, daar zij zou leiden tot opleving van het antagonisme tusschen de verschillende godsdiensten. Het gevaar voor „dubbele zending”, die bron van onaangenaamheden, zou grooter worden overal waar tot vrije toelating zou worden overgegaan.

Volgens sommige leden had de tot nog toe gevolgde politiek aan de zendingcorporaties geen reden tot klagen gegeven, aan de wenschen der zendingcorporaties was doorlopend op redelijke wijze tegemoet gekomen. Bij de mondelinge behandeling in den Volksraad werden de in het Afdeelvingsverslag geuite bezwaren uitvoeriger behandeld en scherper geformuleerd, terwijl ook nog andere ernstige bedenkingen te berde werden gebracht. Het zou te ver voeren hierop dieper in te gaan. Duidelijk is zeker wel gebleken, dat het aan de Indische Regeering niet is gelukt de tegenstanders in den Volksraad tot voorstanders te bekeeren. Er was niemand, die het bij het mondeling debat voor het ontwerp opnam. Integendeel, alle sprekers, niet alleen de Inlandsche, doch ook de Europeesche leden, waren van meening, dat wijziging van art. 123 achterwege behoorde te blijven.

Van die wijziging is dan ook gelukkig niets gekomen.

Wij leven snel, doch een tijdsbestek van vier jaren is toch al te kort om, met dit stukje geschiedenis voor oogen, op gezag van Mr. Blom te kunnen aannemen, dat art. 177 der Staatsregeling thans nog slechts door weinigen in bescherming zal worden genomen. Dat zij, die namens de missie of de zending spreken, handhaving van het bestaande voorschrift als een belemmering beschouwen is verklaarbaar, doch tegenover die weinigen staan zeer velen, die het algemeen landsbelang hooger stellen en om die reden intrekking ernstig meenen te moeten ontraden.

Indische Leergang te Naaldwijk.

Verbetering.

In het verslag van den Indischen Leergang te Naaldwijk, op blz. 53 van het „Koloniaal Weekblad” van 31 Januari j.l., is een onjuistheid geslopen. Er staat n.l. vermeld, dat deze leergang uitging van eene „Vereeniging tot het houden van Indische Lezingen”.

Bedoeld is hier: het „Comité voor Indische Lezingen en Leergangen”, dat tot stand is gekomen op initiatief van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Bij dit Comité, waarin een vertegenwoordiger van den Minister van Koloniën zitting heeft, zijn voorts aangesloten: de Vereeniging „Oost en West”, het Algemeen Nederlandsch Verbond, de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, de Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland, Volksonderwijs, het Nederlandsch Onderwijzers Genootschap, de Vereen. van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Bezittingen, de Commissie van Advies in zake het Zendingconsulaat, de Indische Missie-vereeniging, het Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer en de Vrijwillige Burgerwacht te Amsterdam.

Vanwege dit Comité zijn reeds op vele plaatsen hier te lande leergangen over Nederlandsch Oost- en West-Indië gehouden. Het Comité is steeds bereid, inlichtingen te verschaffen betreffende het verspreiden van kennis van onze Overzeesche gewesten door voordrachten of leergangen. Men wende zich daartoe tot den secretaris, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1, te Deventer.

R. ENNEMA - WASSENAAR

VAN BOMMELLAAN 10 :: TELEF. K. 923
is genegen zich te belasten met contrôle van Indische Kinderen in Holland. Door langdurig verblijf in Indië, volkomen op de hoogte.

Geschiedkundige Atlas van Nederland. De Koloniën.

De Archipel en het Maleisch Schiereiland in 1619. Idem in 1650. De Compagnie buiten den Archipel in 1650. Door Dr. F. W. Stapel.

Toen de Kaapsche sterrekundige Gill zijn fotografischen kijker had opgesteld en zich voorbereidde op het stelselmatig afbeelden van het hemelgewelf, koos hij eenige vakken die hem in 't bijzonder aantrokken en legde de ontwikkelde proefplaten aan persmannen voor, opdat zij zich in 't licht overtuigen van hetgeen met de beschikbare hulpmiddelen was te bereiken. Gill had bij de keuze der vakken allerminst acht gegeven op het „Aantal” sterren dat hij op de proefplaten zou krijgen, want overwegingen van wetenschappelijken aard had hij zwaarder doen wegen dan die der populariserende astronomie, maar hij kreeg nu ook de harde opmerking te verduwen, *dat er op zijn platen zoo bitter weinig te zien was!* Wie zoo spraken, beseften zeker niet, dat onze Kapteyn die platen van Gill nog eens zou uitmeten en bewerken, om langs den proefondervindelijken weg te geraken tot die fijne theorie omtrent de structuur van ons zichtbaar Heelal, hetwelk men, ter eere van den even geduldigen als vernuftigen onderzoeker, thans gewoon is het „Heelal van Kapteyn” (Kapteyn-Universse) te noemen!

Wie de drie door Dr. Stapel geleverde en door Dr. A. A. Beekman geteekende historische kaarten beschouwt, zegt allicht met de ondeskundige beschouwers van Gill's proefplaten: *wat staat er weinig op!* Hij maakt zich dan aan gelijke onrechtvaardigheid schuldig, want evenmin als Gill aansprakelijk was voor het aantal sterren dat zijne platen verrieden, is Dr. Stapel aansprakelijk voor hetgeen hij op zijn historische kaarten had te plaatsen. Die kaarten namelijk, geven nog pas het vroege begin van de Nederlandsche vestiging in den Archipel en op het Maleische Schiereiland. Voor oogen te zien hoe schijnbaar onbeteekenend het begin is geweest, moge ons tot bescheidenheid manen; daarbij te bedenken hoe door gestadige uitzetting het Nederlandsch gezag zich over den ganschen Archipel heeft uitgebreid, stemme tot gerechtvaardigden trots.

Archipel „en” Maleisch Schiereiland, dus staat er te lezen in de titels van twee der kaarten en aldus staat er terecht. Wie niet bedenkt, dat het Schiereiland immer tot den Archipel heeft behoord en er eerst sedert een eeuw staatkundig van is gescheiden, verstaat de geschiedenis die deze kaarten in beeld moeten brengen, niet. Nu het Schiereiland in den titel der uitgaven is opgenomen, is het mij alsof ik onzen G. P. Rouffaer goedkeurend zie knikken, want zoo en niet anders verstond hij de zaak. Niet alleen de titels der kaarten, ook de jaren waartoe zij zijn herleid komen oordeelkundig gekozen voor: 1619, het jaar van Batavia's stichting, als „het begin” en 1650 een afgerond jaartal na den val van Malakka, die als „einde van het begin” kan worden aangemerkt. Een derde kaart, die de uitbreiding der O. I. C. voorstelt, is mede op het jaar 1650 gebaseerd. Zeker, zoo komt de aanvang van de belangrijke vestiging in Ceylon er al op, terwijl die te Formosa nog niet is uitgewischt. Toch heb ik wel eenige bedenking tegen die groote bloedvlek op een der kaarten (de derde) welke Formosa voorstelt. Ware in plaats daarvan niet ietwat meer werk van Ceylon of van de Portugeesche vestigingen in Voor-Indië te maken geweest?

Maar indachtig aan de waarheid, dat de beste zalven plegen te worden bewaard in de kleinste zalfpotjes, vestig ik mijn blik op die haast vergeten Compagnie's vestigingen in Voor-Indië en Perzië, die den heer Stapel ongetwijfeld heel wat studie en hoofdbreken hebben gekost. Voor het hier geleverd werk moeten wij hem recht dankbaar zijn en bovendien hem standvastigheid bij het onderzoek der volgende decennien toewenschen, want hier wordt eigenlijk een bijna onbekend, of althans onvoldoende bekend en moeilijk te ontwarren onderwerp aangesneden.

Op één enkel punt kunnen de kaarten wellicht tot verkeerde appreciatie aanleiding geven. Zij doen het zoo'n beetje voorkomen alsof de expansie van

drang niet toe te geven. Laat ons zeggen waar op staat.”
priesters, geestelijken en zendelingen zijn ook aschen en dikwijls ijveraars, die alleen denken hetgeen zij voor hebben, minder aan het algemeen landsbelang.”
geestelijke priesters, die in de politiek doen, wijzen 't allen, zijn tuk en prat op wereldlijk gezag.”
men zij voorzichtig.”
Wees breed, wees vrijgevig, bewandel den kolossalen weg bij de toelating der zendelingen, maar geef den sleutel van uw huis niet uit handen, want dat is niet voor een deel.”
enige jaren later, bij de behandeling van de Indische begroting voor het jaar 1904, toen opnieuw wedermaal intrekking van art. 123 werd bepleit, door minister Idenburg, die in 1901 als Kadet in geharnaste taal tegen dat artikel was te getrokken, wijziging in uitzicht gesteld. Aan het ontwerp tot wijziging wordt gewerkt, zoo verdrade de minister, en ondertusschen zou natuurlijk het bestaande artikel gehandhaafd blijven.
het heeft ruim 20 jaar geduurd, alvorens het in te aangevangen werk zoover gevorderd was, dat als wetsontwerp in behandeling kon worden genomen. Dat intusschen, ook zonder dat artikel was ingetrokken, de zending zich vrijelijk heeft kunnen ontplooiën en ontwikkelen, is van algemeen bekendheid. Tijdens het bewind van den Gouverneur-Generaal Van Heutsz, toen ons daadwerkelijk gezag ook werd gevestigd in streken, waar onze bestuursinvloed nog niet was doorgedrongen, werd het arbeidsveld van de zending verand. De heidsche bevolking in de verafgelegen streken en de diepe binnenlanden, die zich voortaan te schikken en te voegen naar de maatregelen en voorschriften van het bestuur en daarvoor tevens veel van hun heidsche gebruiken en gebruiken bij geloof moesten afleggen, was rijp voor het aannemen van een anderen godsdienst. Het veld was welden waren wit om te oogsten!
is door zendelingen en missionarissen in die streken — en ook daarna — prachtig werk verricht. Protestantisme en Rooms-Katholicisme, één zendingsterrein toegelaten, geeft geharremde werken niet samen, integendeel zitten elkaar dwars, met het gevolg, dat niet alleen de godsdienstige godsdienst in discredit wordt getrokken, doch ook aan het Europeesch gezag afbreuk wordt gedaan. Dit kwaad kan worden gebrouwen zonder dat de openbare orde gevaar loopt verand te worden.
de ervaring in de Minahassa en op de Kei-landen opgedaan, is van dien aard, dat de verdediging van Nieuw Guinea, in dier voege dat aan missie zending ieder een bepaald gedeelte van het land als terrein van werkzaamheid wordt aangewezen, dan ook, zooal niet om andere redenen, al om de onmogelijkheid om voortaan de z.g. „dubbele zending” te kunnen keeren, ten eerste zendingsterreinen zijn geweest indien de in 1924 aangenomen wijziging van het toenmalig art. 123 van het regeeringsreglement, haar beslag had kunnen leggen. Want, waar kwam toen de voorgestelde wijziging op neer? In het kort saamgevat op het volgende:
het einddoel was: intrekking van art. 123, zooal door minister Idenburg, 20 jaar te voren, in uitzicht was gesteld. Doch die intrekking zou plaats hebben langs den geleidelijken weg. Volgens de bepalingen van het voorgestelde artikel, zou voortaan voor gewesten of gedeelten van gewesten, die de verzekering van de openbare orde dit verand, bij ordonnantie (welke telkens voor ten minste 5 jaar zou worden vastgesteld) kunnen worden bepaald, dat de Christen-godsdienstleeraars, zendelingen en zendelingen voor de uitoefening van hun werkzaamheden als zoodanig voorzien moesten worden van een door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating, welke intrekking vatbaar was.
werd dus bij de voorgestelde wijziging uitgaan van de gedachte, dat onbelemmerde toelating regel moest zijn en alleen indien de verzekering van de openbare orde dit eischte, tijdelijk hieraan zou mogen worden afgeweken. De tijdelijkheid die afwijking werd vastgelegd door de bepaling dat de ordonnantie telkens voor ten hoogste 5 jaar zou worden vastgesteld. De al of niet bestendigheid van een afwijking moest dus telkens om de afwijking in overweging worden genomen. De bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal, die bij de bepaling van artikel 123 van het regeeringsreglement en zooals het thans nog volgens artikel 177 van de Indische Staatsregeling luidt, naar gelang de omstandigheden en lettende op het algemeen landsbelang kan handelen en de bijzondere toelating kan intrekken, indien ze schadelijk werd bevonden, zou aan banden worden gelegd. Het werd in het gewijzigde voorschrift bepaald, dat de bijzondere toelating alleen noodig zou zijn in die streken, waar de verzekering van de openbare orde dit eischte. Alleen „de openbare orde”

UW ADRES
VOOR
PELTERIJEN

IS
MAISON DE PELLETERIE

SPECIALAAL BONTMAGAZIJN
DEN HAAG - SPUISTRAAT 46-48

EIGEN ATELIERS VOOR HET VERVAARDIGEN EN
VERMAKEN VAN ALLE SOORTEN BONTWERKEN

BONTMANTELS NAAR MAAT
— ZONDER PRIJSVERHOOGING —

INDISCHE FEESTAVOND

op 25 dezer in het Gebouw voor K. en W.,
8 uur n.m., met medewerking van „Eurasia” en
N.I.V.J.O., Zang, Voordracht en Dans met
gemeen en krontjong

DICKY DE MEYER
EMIEL HULLEBROECK
Mr. A. W. KAMP

Toegangskart: een groen afgestempeld
Boeatanlot van f 1.—, te verkrijgen Heulstr. 19

de Compagnie in de natuur der dingen heeft ge-
legen, alsof alles vanzelf is gegaan, alsof zij slechts
witte plekken tegenover zich heeft gevonden. Wie
den bijbehorenden tekst raadpleegt, merkt gauw
dat Dr. Stapel allermint bedoeld heeft dien indruk
te vestigen, maar wanneer de kaarten eens in een
bijzondere kleur de nederzettingen van Portugee-
zen en Spanjaarden (in 1619 en in 1650) hadden
aangewezen ware beter recht geschied, niet alleen
aan die beide volken die ons voorgingen, maar ook
aan de Nederlanders zelve die hen uit het bezit
hadden te verdringen. Velen onder degenen voor
wie de kaarten bestemd zijn, denken te zeer, dat
alles als vanzelf is gegaan, als ware de victorie ons
goed recht, als ware er nauwelijks strijd met an-
dere Europeesche mogendheden geweest. Buiten
ons land wordt de waarheid misschien beter inge-
zien en zeker vierkanter uitgesproken dan ten
onzent. Zelden vond ik haar zoo juist geformuleerd
als onlangs geschiedde door een nog jongen Eng-
schen auteur, die hier te lande wel gauw Lekend-
heid zal krijgen, omdat hij zich even goed thuis
voelt op ons Rijks Archief als in den Torre do
Tombo te Lissabon, Lieutenant Boxer. Onvoor-
waardelijk zou ik mij willen aansluiten bij diens
uitspraak: „It is a common fallacy to suppose that
„the war of the Dutch against the Portuguese was
„a very one-sided affair and largely a case of the
„Dutch „hunting down” the Portuguese. This was
„very far from being the case, and in nearly every
„attack on a Portuguese fortress or settlement, the
„Dutch were worsted at the first attempt, and their
„eventual success was really due to the admirable
„perseverance with which they returned to the
„charge after every initial repulse”¹⁾. Zoo is het
in werkelijkheid gegaan, maar op de kaart komt
er niets van uit. De gelijktijdige Portugeesche ves-
tingingen (om van Inlandsche Rijken niet te spre-
ken) staan niet met een bijzondere kleur aange-
duid; zelfs ontbreekt een zoo belangrijke naam als
„Macao” geheel en al.

Al moge ik dan voor mij dan van gevoelen zijn,
dat de kaarten (die ons een grafisch beeld moeten
geven, niet alleen van elke positie maar ook van
de daarop gevolgde expansie), ons eene ietwat vol-
komener voorstelling hadden kunnen leveren van
den ondervonden weerstand, zoo komt het toch niet
bij mij op, mijn standpunt voor het eenig ware te
houden, of niet te erkennen, dat Dr. Stapel zijn
redenen kan hebben gehad om gegevens weg te la-
ten welke ik overigens op prijs zou hebben gesteld.
Men kan van gevoelen zijn, dat de kaarten slechts
de eigen staatkundige gesteldheid van oogenblik

¹⁾ C. R. Boxer, European Rivalry in the Indian Seas,
1600—1700. Repr. from „The Mariner's Mirror, XIV,
1, 1928.

FAMILIE-PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 1376

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal
Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

tot oogenblik hebben uit te drukken, dat de onder-
vonden weerstanden voldoende blijken uit den bij-
behorenden toelichtenden tekst en tegen dien
tekst zou ik geen bedenkingen durven te opperen.
Hij is wat men noemt „gedegen” en voorzien van
alle wenschelijke verwijzingen naar de standaard-
werken. Uit den tekst blijkt ook nog duidelijker met
welk doel de kaarten werden ontworpen: het weer-
geven van de gebieden waar de Compagnie souve-
reine, semi-souvereine macht uitoefende, dan wel
commercieele vestigingen (factorijen) bezat. Staat-
kundige kaarten dus, geen kaarten die bepaalde
ondernemingen of bedrijven toelichten! Wie naar
kaarten van die soort verlangt, neme den Atlas be-
hoorende bij N. MacLeod „De O. I. C. als Zee-
mogendheid in Azië”. Natuurlijk zal Dr. Stapel
meerdere kaarten laten volgen. Daarmede wen-
schen wij hem „geluk en behouden reis”.

Maar ook verdere toelichtende teksten zullen
noodig blijken en zij zullen ongetwijfeld even ge-
degen zijn als de ons reeds aangeboden, maar zul-
len wij nu ook een beknopt overzicht van de heele
staatkundige geschiedenis krijgen? Ik bedoel: zal
de Commissie voor den Geschiedkundigen Atlas ons
ten slotte verheugen met een jaartallenboekje voor
den Indischen Archipel? Als slot van de uitgave,
als klap op den vuurpijl, zou dat zeer wel kunnen
geschieden en groot is, geloof ik, de behoefte daar-
aan. In vroeger jaren gaf de Regeerings-Almanak
jaarlijks een „Korte Kroniek der voornaamste ge-
beurtenissen in Indië sedert de vestiging van ons
bestuur aldaar.” Die Kroniek werd jaarlijks bij-
gewerkt, soms wel wat al te breedvoerig, maar se-
dert jaren is zij vervallen. Helaas, want wat heb-
ben wij er veel aan gehad en wat heb ik nog veel
aan een uitsnijdsel dat tot 1894 gaat! Gezuiverd van
onnutte breedvoerigheden, als een bezoek aan In-
dië van den Russischen Troonopvolger (1891), her-
leid tot het zakelijke en bijgewerkt tot heden, zou
zulk eene uitgave (mijns inziens) den tekst van den
Atlas waardig afsluiten en zeker gereeden aftrek
vinden.

S. P. L'HONORÉ NABER.

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Januari tot Maandag 4 Februari.

Bedevaardtangers. Volgens Aneta hebben voor het
ingaaende seizoen van de Mekka-vaart tot dus-
verre 85.000 bedevaardtangers passage ge-
boekt. Het grootste deel van deze Mekka-
gangers is reeds vertrokken.¹⁾

Voor de volksbeweging. De Preangerbode meldt,
dat de heer Soebroto, wethouder van de ge-
meente Soerabaja, en de fiscaal-griffier te
Djoejakarta, de heer Sam, het voornemen heb-
ben opgevat, hunne functies neer te leggen om
zich uitsluitend te wijden aan den arbeid der
volksbeweging. (Aneta).

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot
ridder in de Oranje Nassau-orde L. F. Verdoo-
ren, administrateur van de Banjoemasche
Volksbank.

Voordrachten over koloniale staathuishoudkunde.
Prof. dr. Z. W. Sneller, hoogleeraar in de
economische geschiedenis aan de Nederland-
sche Handelshoogeschool te Rotterdam, zal in
het klein auditorium der Leidsche universi-
teit lezingen houden over koloniale staathuis-
houdkunde op 18 en 25 Februari en 4, 11 en
18 Maart.

Deze lezingen worden gegeven op uitnoodi-
ging van het Leidsche universiteitsfonds.
Univers. examen. Wageningen. (Landbouwhoo-
geschool). Candidaats-examen koloniale land-
bouw, de heeren H. Adams, M. J. van den
Brand, W. Dhont, Th. D. Hahn, H. J. van Hou-
ten, L. J. N. Jongmans, S. H. Justesen, F. G. J.
van Leent, A. A. G. P. Makaliwy, P. Schoorl,
W. R. Sturms. — Cand.-examen koloniale
boschbouw de heeren J. W. Hootsen en A. Of-
ferman.

Leiden. Taalkundig cand. ex. Indologie de
heer R. Venema.

Wetepreden. (Rechthoogeschool). Bevor-
derd tot doctor in de rechtsgeleerdheid de heer
Mr. B. Damen.

¹⁾ De tekst der Aneta-telegr. is (verkort) ontleend
aan de „Nwe Rott. Ct.”.

Prof. Treub verweert zich. Batavia, 31
(Aneta). Prof. Treub heeft in een lezing
arbeidsregeling behandeld. Hij betoogde
men zijn brochure²⁾ willens en wetens
verdraaid, omdat hij de vertegenwoordig-
de ondernemers is en het de bedoeling
zijn critici was om den goedwillenden
der voor te houden: het Westersche ke-
is tegen u, dus moet gij het bestrijden.
nu noemde spr. in goed Hollandsch ge-
(Applaus). Prof. Treub zal binnen 14
naar Europa vertrekken.

Het Indisch onderwijs en zijn problemen. Ov-
erzicht van het Indisch onderwijs heeft de heer Z. Stokvis,
inspecteur van het M.O. in Ned.-Indië, de
Febr. voor de Vereeniging Moderne Ta-
l's-Gravenhage, eene voordracht ge-
(Overzicht in het Vaderland van Zo. 3)

Visscherijbedrijf in Ned.-Indië. De heer Joh-
man, reeder te Maassluis, heeft door
deling van het departement van koloniën
missariaat voor Indische zaken, van de
dische regeering opdracht gekregen te
maken van een studiereis naar Nederl.
Indië, ten einde de mogelijkheid te on-
ken van de vestiging van een modern
leerd visscherijbedrijf aldaar. Deze op-
meldt de „Nwe Rott. Ct.”, is een uit-
van de eenigen tijd geleden door de heer
Poortman en Joost Pot Fzn. aan de In-
regeering ter zake gedane voorstellen.

De heer Poortman is voornemens.
Maart de reis naar de Tropen te aanva-
Adviseurs Arbeidsconferentie. Batavia, 2
(Aneta). Als adviseurs v. d. gedelegeerde
arbeidsconferentie te Genève worden
steld Mr. J. J. Schrieke en Djajadiningrat
Regent van Batavia.

Aardschok te Menado. Aneta seinde d.d. 31
uit Menado dat aldaar een zware aard-
werd gevoeld, die bijna een minuut du-
de richting Oost-West. Ongelukken
niet voor.

De a.s. diepzee-expeditie. De Nederlandsche
grafische expeditie in de zeeën van Ned-
waarvoor het nieuwe voor den dienst in
bestemde opnemingsvaartuig „Willebrord-
lius” is ingericht, zal begin Maart naar
vertrekken. (De Nwe Rott. Ct. van 1
Avondbl., wijdt een beschouwing aan
samenstelling enz. der expeditie).

De Krakatau blijft werkzaam. Aneta-telegr.
Jan. en 1 Febr. maken weder melding van
hoogde werkzaamheid van den vulkaan
katau. De kraterrand is thans vijf meter
ven den zeespiegel over een lengte van
meter en vormt een nieuw eiland met
kegelvormige gedaante, dat steeds aan-
te h

Hoogleeraar in de Javaansche taal te Leiden.
C. C. Berg, benoemd hoogleeraar in de Ja-
sche taal en letterkunde aan de Leidsche uni-
versiteit, zal zijn inaugureele rede houden op
Woensdag 20 dezer, des namiddags te twee
in het groot-auditorium der Universiteit.

Mutatie B.B. Aneta meldt, dat de controleur
bij het Binnenl. Best. I. A. J. Metz beno-
tot assistent-resident.

De Gouverneur van Curaçao. De Minister van
niën maakt bekend, dat blijkens een be-
Departement ontvangen telegram de nieu-
noemde Gouverneur van Curaçao, de heer
L. A. Fruytier, op 30 Januari jl. het
over dat gewest heeft aanvaard.

Malaria-epidemie. Tegal, 1 Febr. (Aneta).
desa Sawodjadar in Brebes heerscht
malaria-epidemie. In Dec. kwamen ruim
sterfgevallen voor; de jongste drie weken
reicht

Volksraadsleden naar Nederland. Batavia,
(Aneta). Het lid van den Volksraad de
Aay gaat 5 April naar Nederland. Het
heer Kiës zal in Maart naar Nederland
trekken.

†
Jhr. A. H. de Stuers. In den ouderdom van 64
is te 's-Gravenhage overleden Jhr. A. H.
Stuers, oud-administrateur eener suikerfabriek

²⁾ „Het gist in Indië”.

Franssen Herderschee. In den ouderdom van 61 jaar is te Nice overleden de heer B. H. Franssen Herderschee, gep. Majoor van het O.-I. leger.

der Voort. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 54 jaar, overleden de heer G. van der Voort, oud-gezagvoerder der Kon. Paketvaart-Maatschappij.

Monod de Froideville. Te Malang is overleden de oud-resident van Palembang, de heer H. J. Monod de Froideville (Aneta).

Uhlenbeck. Te 's-Gravenhage is, op 64-jarigen leeftijd, overleden de heer K. O. Uhlenbeck, oud-assistent-hoofdadministrateur van de Bilton-Maatschappij.

Uhlenbeck. Te 's-Gravenhage is overleden de heer O. A. Uhlenbeck, oud-lid van de Algemeene Rekenkamer in Ned.-Indië.

de Jager. Te Hilversum is in den ouderdom van 60 jaar overleden de heer P. A. de Jager, gep. majoor-intendant van het O.-I. leger.

Hofland. Te Haarlem is in den ouderdom van 79 jaar overleden Ir. M. Hofland, gep. hoofd-ingenieur van den Waterstaat in Ned.-Indië.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Emiel Hullebroeck en de Boeatan-Feestavond.

Emiel Hullebroeck, die, zooals „Het Vaderland” heeft, j.l. Dinsdag „zijn zilveren zang-bruifloft Den Haag kwam vieren” en dan ook in de „Diligentia” (Diligentia) zeer velen te zamen zag, gekomen waren om dezen begaafden „bruidste hooren, is door de geestdriftige menigte toegejuicht en met bloemen gehuldigd. De presidente van Boeatan, die den dichter-zan- den welverdienden lauwerkrans overhandigde, uit zijn mond vernemen, dat hij van harte is, om op 25 dezer op het Boeatanfeest in Gebouw v. K. en W., een aantal zijner Indische en frissche wijze het gezang weer te geven, dat in Indië uit den mond der inboorlingen op- toonzette. Hij doet dit geheel ten bate van Indischen kunstarbeid, welke hij ten zeerste en mee wil helpen bevorderen, zooals hij meermalen in woord en geschrift betuigde. Het zullen ook de lezers van „Het Koloniaal blad” deze liefdedaad evenzeer waardeeren Boeatan, die het Gebouw van Kunsten en We- schappen er voor huurde, overtuigd, dat de zaal tot den nok toe gevuld zal worden op 25 dezer.

recht schreef „Het Vaderland” o.m.:

„Want ieder weet het, dat deze gebenedijde zanger ook altijd te vinden was, om zijn kunst voor liefdadig Nederlandsch doel te geven en dat hij voor onze soldaten in den mobilisatie- tijd een zeer welkome gast is geweest.

„Door zijn vroolijk lied heeft Hullebroeck de zoo wijd verspreide deelen van den Neder- landschen Stam verbonden en wij kunnen hem daar moeilijk dankbaar genoeg voor zijn. Lig- gen er niet een 2.000.000 exemplaren van zijn

's-Gravenhaagsche Pension-Maatschappij te 's-Gravenhage

SOPHIALAAN 2 (Kantoor)

ZEESTRAAT 67

PALEISSTRAAT 1

Gemeubileerde Appartementen op de mooiste standen van Den Haag gelegen. Stroomend warm en koud water

liederbundels in de Dietsche gezinnen over alle deelen van de wereld? Als zij worden openge- slagen, weerklinkt de Dietsche taal in Oost en West, Noord en Zuid, en dan weten we ook dat het goed is met de broeders en zusters in den vreemde, want zure menschen zingen niet.

„Oók om die reden moeten we Dinsdag alle- maal naar den Groot-Nederlandschen zanger.”

Toen de heer Hullebroeck van het Gebouw, die „reuzenzaal”, hoorende de opmerking maakte: „Ik zal daar toch niet alléén behoeven op te treden een geheelen avond? Dat houdt een zanger niet uit!”, kon Boeatan hem gerust- stellen met de verzekering, dat er niet te veel van hem gevegd zou worden, want dat die avond het karakter zal dragen van een „Indisch Feest”, met een afwisselend programma van zang, voordracht en dans onder begeleiding van game- lan- en krontjong-muziek, met de zeer gewaar- deerde medewerking van de Vereeniging „Eurasia” en het Nederlandsch-Indonesisch Verbond. *Mej. Micky de Meijer* heeft een harer mooie Indische dansen toegezegd en ook *Mr. A. W. Kamp* zal Indi- sche voordrachten houden, terwijl er waarschijn- lijk nog een West-Indisch nummer op het pro- gram zal staan.

De heer *K. de Boer*, die vroeger ook Dr. Royaards bij de regie geholpen heeft, wil de regeling op zich nemen, zoodat alles vlot van stapel zal loopen.

Buitendien heeft notaris Van Lier 't plan om de trekking der Boeatan-loterij op dienzelfden avond, in de groote Foyer van het Gebouw te doen plaats hebben, waar dan ook de prijzen ten toon gesteld zullen zijn. Vóór dien zijn deze te zien voor het uit- stalraam en in de toonkamers van „Boeatan”, Heul- straat 19 te 's-Gravenhage, waar ook, evenals bij de leden van het Propaganda-Comité, de toegangskaar- ten te krijgen zijn, bestaande uit een groen-afge- stempeld lot à f 1.— + f 0.10 verplichte vestaire- kosten.

Verschillende Indisch vereenigingen zullen tot het welslagen van den avond hare medewerking verlenen en reeds hebben zich bereid verklaard zitting te nemen in het Eere-Comité: Zijne Exc. de Minister van Koloniën en mevrouw Koningsberger- Lang; de Burgemeester van 's-Gravenhage en mevrouw Patijn-de Brauw; Gravin van Lynden van Sandenburg-van Nagell, Grootmeesteres van H. M. de Koningin; de Commissaris der Koningin in Zuid-Holland en mevrouw Jhr. Mr. Dr. van Karne- beek-van Wassenaar van Rosande; Mr. Dr. W. F. van Leeuwen en mevr. van Leeuwen-Waller; Oud- Gouv.-Gen. van N.-I. Mr. D. Fock en mevrouw Fock- Diemont; Oud-Gouv. van Curaçao Jhr. J. O. de Jong van Beek en Donk en mevrouw de Jong v. Beek en Donk-Stern.

Het Regelings-Comité, waarvan mevrouw B. Kon- ingsberger-Lang het Eere-presidium heeft aan- vaard, bestaat uit: mevrouw S. A. van Lier-Ent- hoven, presidente; mevrouw C. van Assen-Sol, vice- presidente; mevrouw A. B. van Loon-Tellegen, 1e secretaresse; den heer J. W. Teillers, 2e secretaris; den heer A. J. Vincent, 1e penningmeester; mevr. J. van der Zwet-Dil, 2e penningmeesteresse.

Op Vrijdag 8 dezer te 3 uur n.m. houdt dit Comité in de groote zaal van „Huize Voorhout”, L. Voorhout 17, daartoe welwillend afgestaan door den heer Roozen, directeur van Hôtel De Witte Brug, een bijeenkomst ter installatie van het Pro- paganda-Comité, waarbij alle bijzonderheden der uitvoering zullen worden besproken. Iedere belang- stellende, die tot het welslagen van den avond mee wil werken, zal er hartelijk welkom zijn.

Naar wij vernemen, ligt het in de bedoeling dit feest aan te bieden aan de presidente van Boeatan, mevrouw G. van Beresteyn-Tromp, uit waarde- ring voor hetgeen zij gedurende 25 jaren voor den Indischen kunstarbeid heeft gedaan.

Voor zoover wij de presidente van Boeatan ken- nen, meenen wij, dat zij dit hoezeer ook gewaar- deerde huldebetoon, alleen zal aanvaarden ter wille van Boeatan's streven in het belang van de Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt en in het blijde vooruitzicht, dat dan eindelijk de trekking der Boeatan-loterij zal kunnen plaats vinden, want er zijn nog ruim tweeduizend loten van het oor- spronkelijk aantal van 6000 over, dus zoodra vóór 25 Februari a.s. alle plaatsen in het Gebouw van K. en W. genomen worden, zijn ook alle loten ge- plaatst. Dat zal een heugelijk feit zijn, een feest- viering waard!

Tentoonstelling in de Ateliers voor Binnenhuiskunst te Amsterdam.

Daar 't ter juiste waardeering van het Indisch handwerk, dat veelal ook de kwalificatie van „bin- nenhuiskunst” verdient, zeker goed is 't te kunnen vergelijken met hetgeen op dit gebied in Europa gemaakt wordt, vestigen wij gaarne de aandacht van belangstellenden op een tentoonstelling van kunstweefwerk, goud- en zilversmeedwerk, beeld- bouwkunst, schilderijen en teekeningen, welke Za- terdag j.l. geopend is in de zalen van de Ateliers voor Binnenhuiskunst aan het Westeinde te Am- sterdam.

„Het Vaderland” vermeldt, dat in het bijzonder het weefwerk van Hildegard Michaelis uit Godes- berg het vermelden waard is. Door een gecompli- ceerde techniek zijn hierbij in het weven van cos- tuum-garneeringen, boek-omslagen, schrijfmappen, kussens en galons fijne nuances verkregen.

Het zilver- en goudsmeedwerk van Cornelia Vos uit Utrecht is van meer bekendheid, evenals de teekeningen van D. A. Bueno de Mesquita en het beeldhouwwerk van Barend Jordens. Van deze laatste zijn er de uit hout gesneden figuren, die zich voor interieur-decoratie bijzonder leenen.

In dit verband wijzen wij b.v. op het bijzonder fraaie Koedoesche en Japarasche houtsnijwerk, ge- deelten van Indische huisversieringen, welke ook in Europa als zoodanig prachtig toe te passen zijn. De paneelen, welke, in Boeatan's Toonkamers op- gehangen, zoo decoratief doen, kunnen ook bij be- timmeringen van kamers aangebracht worden of tot samenstelling van meubelstukken.

Verder lezen wij in „Het Vaderland”:

„Met een korte rede over het kaartweven heeft Jan Lauweriks van het Centraal Museum te Utrecht deze expositie geopend.”

Ook het kaartweven wordt immers tot het ver- vaardigen van banden op Celebes en de Kleine Soenda-eilanden met succes beoefend. Prof. J. A. Loebèr Jr. heeft dit werk in 1903 uitvoerig en dui- delijk beschreven in het Bulletin No. 29 van wijlen het „Koloniaal Museum” te Haarlem.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Bij de Jaarwisseling.

Het *Bat. Nwsbl.* (31/12) constateert dat de econo- mische toestand in Indië in 1928 zorgen gaf en dat de verwachting dat hij in 1929 zorgelijk zal blijven, helaas niet zonder grond is. De uitkomsten der groote bedrijven, gouvernementen- en particuliere ondernemingen, hebben in deze maatschappij een onmiddellijk effect ten aanzien van het regerings- beleid; het Indisch budget is in zóó hogce mate afhankelijk van de resultaten der groote landbouw- nijverheid, dat zelfs de meest verstokte tegenstander van het Koloniale Kapitaal zich op dit somber voor- uitzicht niet van harte zal kunnen verheugen. De beteekenis van de organisatie van *postvluchten* en *radio-telefoon* en van de vestiging van een Indischen civielen luchtvaartdienst valt niet te bepalen. Een verkeersomwenteling, als reeds de *autobus* bracht, is in haar gevolgen oneindig verder strekkend dan in concreto valt aan te geven; de versnelling der verbindings met het buitenland zal ertoe leiden, dat Ned.-Indië als factor in het wereldbestel steeds krachtiger zich zal doen gelden... en omgekeerd invloeden van buiten in steeds sterker mate onder- gaat. Wat dit, uiteindelijk, voor Indië zal beteeken- en, valt niet te overzien; wel mag men gelooven dat gewijzigde omstandigheden eenerzijds zullen leiden tot versterking van Nederland's directen invloed op de Indische zaken en anderzijds een in- directen steun zullen bieden aan de Nationalistische gedachte, die immers juist aan de aanraking met buitenlandse stroomingen in de eerste plaats voed- sel vindt. Dit alles zal ertoe leiden, dat in de toe- komst steeds zwaarder eischen worden gesteld aan het Indische regeerbeleid. Nochtans behoeft dit geen reden te zijn tot sombere verwachtingen. Het jaar 1928 toonde een opleving der *extrem-nationalisti- sche* organisaties, welke een werkwijze toepassen, die bedenkelijk-duidelijk herinnert aan die der Com- munistische actie, — in wezen trouwens loten van denzelfden stam. Maar deze beweging vond in het afgelopen jaar een krachtiger hand tegenover zich dan tevoren mocht worden gehoopt. Als zij haar

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN

DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën

HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT
TELEFOON 1939 - ARNHEM

LUXE VERHUUR

EERSTE KLAS WAGENS

Vert. OVERLAND-WHIPPET en WILLYS-KNIGHT Automobielen

Reparatie aan alle merken

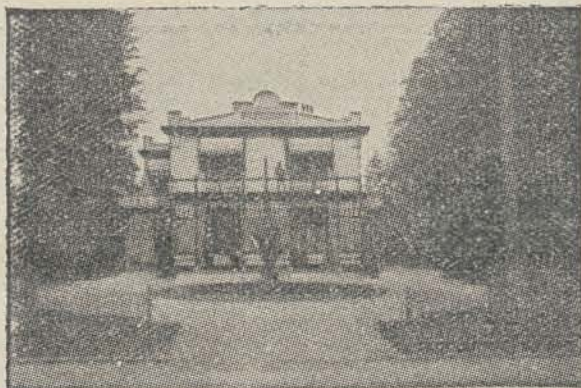
STALLING - OLIE - BENZINE - BANDEN

FIRMA WAGNER

RUND-, KALFS- EN VARKENSLAGERIJ
SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN

ARNHEM

JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 476

PENSION „EIKENHORST“

ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon).
30 bedden; badkamer en groote iommerrijke tuin
Telefoon Arnhem 2009. **OOSTERBEEK**

5661

M P S. KETTING

RIETEN MEUBELN

H. F. SCHMIDT

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 1538

VELE INDISCHE
DANKBETUIGINGEN

TEKENINGEN OP AANVRAAG

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne
kennissen, die nog niet tot „Oost en
West“ toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke
vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?“
ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING
HEEFT WAT AAN U“

J. VAN WOERDEN

ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNHEM

SPECIALAAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER
Fijne HOLLANDSCHE KAASSOORTEN zoowel
beleggen als oud - En gros - En detail

F. HOLLAAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:
SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op
families, welke naar Indië vertrekken, groote
ervaring op dit gebied.

SCHOENWINKEL:

„Betere“ binnen- en buitenlandse merken
CHAUSSURES BALLY K BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL'S Foot Service

Rijnstraat 34 - Groote Oord - Varkenstraat

KON. NED. MANDENFABRIEK

Ferd. van Vliet

STEENSTRAAT 11 - ARNHEM - TEL. 1538

ALLE SOORTEN MANDWERK
SERRE-MEUBELN

grenzen niet kent, zullen die haar worden duidelijk
gemaakt.

De *Deli Crt.* (31/12) ziet in de wijziging der *Staatsregeling* in een door de overgrote meerderheid der z.g.n. koloniale Nederlanders niet gewenschte richting, niet het eenige punt dat bezorgdheid oplevert. De wijze, waarop in 1928 (men denke slechts aan art. 24a der Koelie-ordonnantie) de actie tegen de *Poenale Sanctie* gevoerd is, doet vermoeden dat men alle krachten zal inspannen om dit instituut, dat nu eenmaal de haat van zekere groepen bezit, zooveel mogelijk afbreuk te doen. Gelukkig bestaat de hoop, dat in het Nederlandsche Parlement, dat de zaak als imperiale aangelegenheid te behandelen zal krijgen, het verstand toch wel in die mate de overhand zal houden, dat geen wijzigingen zullen worden aangebracht, welke een ramp, niet alleen voor Sumatra's Oostkust, maar ook voor Ned.-Indië zullen beteekenen. Intusschen, de zaak komt pas in 1930 in een accuut stadium, wat niet wegneemt dat in 1929 een intensieve bestrijding van destructieve propaganda zal zijn te voeren.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (31/12 „Albert Thomas“), *De Loc.* (24/12, blz. 35 „Economisch Supplement“; 28/12 „Arbeid en Sanctie“) en het *Soer. Hbl.* (22/12, 2e bl., „De Japansche katoen-industrie I“; 28/12, 4e bl., „Werving en Poenale Sanctie“).

China—Ned.-Indië.

China zal er alles op zetten om zijn *nieuwe wetboeken*, die niet meer principieel zullen afwijken van die in andere landen, omstreeks het begin van 1930 gereed te hebben. Deze gebeurtenis zal — naar het inzicht van het *Bat. Nwsbl.* (27/12, 3e bl.) — ook voor Ned.-Indië gevolgen hebben. Immers de *gelijkstelling* van Chinezen in Indië is in de Wet op de Ind. Str. afhankelijk gesteld van het gehalte der wetten in hun moederland. Stemmen deze in hoofdzaak overeen met die van Nederland, dan zijn de Chinezen automatisch gelijkgesteld met Europeanen. In de practijk zijn de meeste verschillen wel reeds opgeheven, maar de *rechtsbedeeling* is er toch nog. De Chinezen staan nu nog steeds voor de Landraden terecht; dat verandert dan, zij komen voortaan voor de Raden van Justitie. En nu is het de vraag, of deze in staat zullen zijn zulk een belangrijke uitbreiding van hun werkzaamheden te

verdragen, zonder dat daarvoor speciale maatregelen genomen moeten worden. Het is te hopen, dat de Regeering zich van deze logische consequentie van onze eigen wetten voldoende rekenschap geeft en tijdig maatregelen treft om in de nieuwe behoeften te voorzien. Het zou verkeerd zijn, om denouden toestand te doen voortbestaan. Dit zou in deze tijden van internationaal leven en van becritiseeren van wat er bij den buurman geschiedt, aan de reputatie van Ned.-Indië geen goed doen.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (5/1 „China en Nederland“).

Over het Onderwijs in Indië.

Over het Onderwijs heeft ieder een meening. Men hoort telkens opnieuw de snelle uitbreiding van het Indische onderwijs in de laatste kwart-eeuw roemen als schitterend blijk van den ijver, waarmede het Nederlandsch Bewind aan de ontwikkeling van Indië werkt; men hoort met evenveel stelligheid aanvoeren, dat het Gouvernement nog lang niet genoeg voor het onderwijs doet; en daartegenover zijn vele anderen er even hartelijk van overtuigd, dat het onderwijs de oorzaak is van alle kwaad en dat, gaat men op den ingeslagen weg voort, daarvan de ergste gevaren te duchten zijn. Op één punt stemmen allen overeen: dat het noodzakelijk is over juiste en onaanstastbare gegevens te beschikken. *De Loc.* (24/12, blz. 3) gelooft dat er op dit oogenblik in Indië weinig commissariaal werk van zoo vitaal belang wordt verricht, voor heden en de toekomst, als door de voor bovengenoemd doel opgerichte „*Hollandsch-Indisch-Onderwijs-Commissie*“. De commissie stelt vast hoe vele Nederlandsch-sprekende leerlingen er ieder jaar van de scholen komen: van de Holl.-Inl., de Holl.-Chin., de Eur. scholen, van Mulo, H.B.S., A.M.S. en Hoogeschoolen. Vlak daarop volgt de vraag, hoe vele Nederlandsch-sprekende jonge lieden van elken landaard de Indische samenleving ieder jaar kan opnemen. De groote beteekenis van het werk der Commissie is, dat zij het onderwijsbeleid ontrent aan invloeden van sentiment en politiek, dat zij de factoren van het toeval, van persoonlijke meeningen en groepsbelangen reduceert, en dat zij eerlang, in den loop van 1929, daarvoor in de plaats zal stellen: de feiten. De feiten zullen beslissend zijn, omdat hun gezag niet is aan te tasten en door geen

vooropgezette wenschen en overtuigingen kan den verstoord.

De Loc. geeft verslagen van „Het N.I.O.G.-comité“ (28/12, blz. 22 en 35), „De jaarvergadering van de O. V.“ (blz. 36) en „De K. O. B.“ (blz. 37). De situatieverbetering der schoolhoofden en de verbetering voor internaatbemoeding, twee verbeteringen die de onderwijzers verzocht, zijn nog niet door de Regeering op de Begroting gebracht.

De verantwoordelijke volksleiders.

Bij het overwegen van de vraag of volksleiders in aanmerking zullen komen voor bepaalde maatregelen ter beveiliging van de openbare rust, blijkt mededeeling der Regeering in den V. R. raad, niet alleen gelet worden op het al of niet strafbare van de middelen, die zij toepassen, maar ook op de indruk, welke hun propaganda gebracht de indruk, welke hun propaganda de onmondige bevolking heeft gemaakt. *De Bode* (28/12) vraagt thans of die ongunstige gevolgen onmiddellijk waarneembaar moeten of dat deze gedragslijn ook geldt, zoo het is geweest een volksovertuiging te vestigen, geleidelijk gevoed, tot een ontwikkeling kan worden welke voor de naaste toekomst gevaren met zich kan brengen. De P.P.P.K.I. behandelde den 11 Dec. in een vergadering te Bandoeng, het niet van gronden in kleinen landbouw. Het doel van stemming maken middels het onderwerp. De wone orang tani heeft een te beperkt gezicht op over de kwestie te kunnen oordeelen; de wezige belanghebbenden pasten het gehoorde eigen toestand toe en moesten wel den indruk gen dat zij, evenals hun gelijken elders, geschofferd worden door de Regeering. De J. B. acht daarom wenschelijk een brochure samen te stellen, waarin de voornaamste agrarische bepalingen opgenomen en die middels de Inlandsche schied te verspreiden; het kan geen kwaad, wanneer deld eenvoudig opgestelde vlugschriften de bevolking op haar rechten en op de haar beschermende bepalingen opmerkzaam wordt gemaakt. Het kan mag niet toegestaan worden, dat de volksgeest getreden dan indirect middels vlugschriften, de zaken recht gezet worden.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over het „Congres Jong Islamieten Bond” (27 en 28/12) en „Syrië” (28/12, 3de bl.), het *Soer. Hbl.* over „Historie van Gezag” (24/12, 3de bl.) en „Bijkomstigheden” (28/12, 3e bl.). De *Sum. Post* over „Congres en incident” (3/1, 2de bl.), „Ceylon” (4/1) en „De Dominion-beweging” (5/1), de *Java-Bode* over „Engeland en de Dominions” (28/12, 2de bl.).

Onze Marine-politiek.

Zoowel in de Volksvertegenwoordiging als in den Volksraad werd de noodzakelijkheid betoogd om over te gaan tot den bouw van *nieuwe kruisers*. Toen de *Java* en *Sumatra* werden ontworpen en in dienst kwamen, telden de andere Marines nog geen schepen van deze klasse, die als belangrijk superieure tegenstanders zouden kunnen worden gewaardeerd; ze vormen thans nog een waardevol bezit voor onze Marine. Sedert heeft de z.g. *Washington-kruiser* zijn intrede in de buitenlandsche Marines gedaan. Deze kruisers — zegt G. in het *Soer. Hbl.* (27/12) — zijn verre superieur aan onze „Java” en „Sumatra”. Zij zijn 10.000 ton groot; de „Java” ruim 7.000. Hun hoofdbewapening bestaat uit 8 tot 12 kanonnen van 20 c.M.; de „Java” heeft 10 kanonnen van 15 c.M. Hun snelheid bedraagt 33 mijl (enkele zelfs 36 mijl); de maximum vaart van de „Java” is ruim 31 mijl. Dit type kruiser is het sterkste in zijn soort en het zal dit blijven, daar het in grootte en gevechtskracht de grenzen bereikt heeft, welke door de Washingtonse conferentie zijn gesteld. De internationale Marine-politiek heeft zich, mede als gevolg van die conferentie, in hoofdzaak bewogen in de ontwikkeling van den kruiser. De kruiseraanbouw heeft bij alle Marines van eenige beteekenis, een geweldigen omvang aangenomen en overal deed de *Washington-kruiser* zijn intrede. In een maritiem conflict zal de *kruiseroorlog* een hoofdrol spelen. Wij behoeven er niet meer op te rekenen, dat *Ned.-Indië* in zoo'n conflict vrij zal blijven van acties van deze kruisers en, worden wij in het conflict betrokken en blijven wij onze kracht zoeken in kruisers type-*Java*, dan zal onze tegenstander zeer waarschijnlijk zijn 10.000 tons kruisers hier tegenover stellen. Onze onderzeeboten hebben tegen deze kruisers even weinig kans als tegenover andere kruisers en jagers en het eenige wat wij kunnen doen is, deze kruisers met gelijkwaardige schepen tegemoet te treden. Zij zijn duur deze schepen; zij kosten ongeveer 20 à 25 miljoen, tegenover de ongeveer 15 miljoen van kruisers type-*Java*, doch wij zullen niet kunnen ontkomen aan de noodzakelijkheid deze schepen aan te bouwen, willen wij vasthouden aan het eenmaal ingenomen, eenige juiste standpunt, dat, wat wij bouwen, aan de hoogste eischen van gevechtswaarde voldoet.

De verdeling der bevoegdheden.

Prof. Treub heeft in een tafelspeech ter gelegenheid van het 50-j. jubileum der Handelsvereniging „Amsterdam” te Medan, een brandende kwestie aangeroerd. Het is het vraagstuk van de *bevoegdheidsverdeling tusschen Nederland en Indië*, zoo wel in politiek opzicht wat de Regeering betreft, als in economisch opzicht in de leiding der bedrijven (*Deli Crt.* 2 en 4/1). In politiek opzicht is het vraagstuk o.a. zeer sprekend naar voren gekomen bij de indiening van de wijziging der Indische Staatsregeling en in den strijd over de z.g. Imperiale Zaken. In het particulier bedrijf is de kwestie meermalen in de Landbouwvergaderingen behandeld en in de dagbladen. Wat de politieke zijde van het vraagstuk betreft, gaf prof. Treub als oplossing een streven naar Zelfbestuur met verlegging van het zwaartepunt, zoodra Indië geleerd heeft zich zelf te regeeren. Slechts in bittere ervaring van vele eeuwen is dit door het Westen geleerd. Wat de particuliere bedrijven betreft wees de spreker op de noodzakelijkheid van samenwerking en de goede resultaten daarvan bij de H.V.A., die als voorbeeld voor anderen kan strekken. Hij wees op de nuttige werking van revisie der voorstellen in Holland, waar men rustiger dan in het midden der uitvoerende werkzaamheden, de zaak in haar geheel en in haar economische en financiële consequenties kan overzien. Hij pleitte voor een praktisch compromis in dit vraagstuk.

De *Deli Crt.* (4/1) onderschrijft deze zienswijze volkomen. We hebben hier niet met theorie te doen, maar met een resultaat van de H.V.A., dat praktisch bereikbaar is. Er bestaat innig contact tusschen de Directie der H.V.A. in Holland en het terrein der werkzaamheden in Indië. Vrijwel voortdurend is een der Directieleden onderweg of in Indië aanwezig om door eigen aanschouwing op de hoogte te blijven van de steeds sneller wisselende eischen van het bedrijf. In Indië wijzigen zich de toestanden zoo snel, dat ieder die een paar jaren niet hier ter plaatse was, het contact dreigt te verliezen. Aan den anderen kant wijst de D. C. er met nadruk op tot welke schromelijke gevolgen de machtsverdeling tusschen Nederland en Indië kan leiden, indien aan de genoemde hoge eischen niet ten volle de hand gehouden wordt. In Indië is elken dag in de felle praktijk des zakenlevens te zien hoe bedrijven en zaken verstarren onder de al te forsche greep van Holland, indien dit niet beheerscht wordt door verschillende factoren. Juist de groote versnelling van 't verkeer,

DAMES en MEISJES,

leert zelf Uw kleeding volgens de laatste mode maken

Aanmeldingen dagelijks aan de

MODE-ACADEMIE J. & G. DE GRAAFF

ANNA PAULOWNA STRAAT 18a :: DEN HAAG

de meest bekende Vakschool van den Haag

Prospectus gratis bij de Directrice, G. DE GRAAFF.

de radio-telefoon, de luchtpost en wat op dit gebied verder staat bereikt te worden, maakt het streven naar een praktisch compromis gemakkelijk. Voor de toekomst van Nederland en van Ned.-Indië is het van het grootste belang dat aan beide zijden van de Oceanen met de beste bedoelingen bezielde naar een oplossing gestreefd wordt, die het theoretisch ideaal zoo veel mogelijk nabij komt.

Aandacht verdienen: de *Deli Crt.* (5/1 „De reis van prof. Treub” en „De goederengedehffing onwettig”), het *Soer. Hbl.* (27 en 28/12, 3de bl. „Na een halve eeuw”; 21, 22 en 24/12 „Het Buitenlandsch verlot van Eur. geëmployeerden”) en de *Java-Bode* (14 en 24/12 „Het adm. Staatsmechanisme”; 28/12 „Efficiente Gouv. administratie”).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Tegenwerking en verkeerde beoordeeling.

Een zekere Mr. Dr. S. wijst in de *Soeloeh Rajat Indonesia*, het orgaan der Indonesische Studieclub te Soerabaja, op de groote moeilijkheden die het Indonesische streven om heer en meester in eigen huis te zijn, van de conservatieve Nederlanders ondervindt en illustreert hoe deze conservatieve groep de Inlandsche regenten en hoofden tot haar werktuigen weet te maken.

Verder haalt schrijver in dit verband het boek aan dat door Ir. W. F. Staargaard is gepubliceerd, omdat daarin nieuwe factoren worden naar voren gebracht die het vasthouden van Indonesië moeten rechtvaardigen. Schrijver weerlegt de bewering van den heer Staargaard, dat de Inlander geestelijk en fysiek voor den Westering onderdoet, met verwijzing naar de goede resultaten van het onderwijs aan de Inlandsche bevolking. De vrees van de Indo's en de Europeanen voor verdringing door de Indonesiërs op de arbeidsmarkt is eveneens een teken dat er geen inferioriteit van Inlanders bestaat. Schrijver komt voorts op tegen de wijze waarop de auteur de Inlandsche hoofden aanvalt. Geheel onjuist is de meening — zegt hij — dat deze Inlandsche hoofden de bevolking hebben uitgezogen; het waren de Nederlanders die de uitpersing en uitzuiging hebben toegepast, terwijl de hoofden meer als werktuig hebben gefungeerd. Schrijver verklaart dat het boek doorlopend getuigt tegen het gezonde verstand en de onpartijdigheid van den auteur.

Afscheid van den heer Stokvis.

Met het opschrift „Goede reis!” richt de redactie van de *Soeloeh Rajat Indonesia* als vriend en woord van afscheid tot den heer J. E. Stokvis, waarbij in het kort gememoreerd wordt dat hij is geweest voor de Indonesische zaak. Zijn vertrek beteekent een groot verlies voor de Indonesiërs; gehoopt wordt dat hier vele Stokvis-Indonesiërs zullen groeien. Verder spreekt de redactie den wensch uit dat de heer Stokvis, eenmaal in Nederland terug, zijn onbaatzuchtigen arbeid ten behoeve van het Indonesische volk zal hervatten.

Verder neemt o.m. de *Sedjo Tomo* (Jav. nationalistisch) te Jogja notitie van het vertrek van den heer Stokvis. Aan een korte mededeeling aangaande den ter eere van den vertrekkende door de Studieclub gegeven feestavond, knoopt de redactie de opmerking vast, dat zij volkomen den geest daarvan deelt. Daardoor wordt aangetoond dat de Indonesiër ruim van opvatting is, door zonder aanzien van ras, iedereen erkentelijk te zijn die zich zijn lot aantrekt en dezen te eeren.

Van een „radicale” tot een nationalistische concentratie.

In het tijdschrift *Indonesia Merdeka* van October 1928, het orgaan der Indonesiërs-vereeninging Perhimpunan Indonesia in Nederland, vinden wij onder bovenstaand hoofd een opstel dat wij, met eenige verkorting, hieronder weergeven.

De ontwikkeling der nationale beweging in Indonesië gaat van een naar buiten hulpzoekende actie in de richting van „selfhelp” en zelfvertrouwen. Meer en meer dringt tot de Indonesische nationalistische partijen het bewustzijn door, dat men als bewoner van een eilandenwereld te midden van het wereldverkeer en omringd door imperialistische wereldmachten, voor de verkrijging van zijn vrijheid voornamelijk moet rekenen op eigen kracht en kunnen. Niet aldus was de meening een tiental

jaren terug, toen men nog vol vertrouwen was in de goede bedoeling van den overheerscher. Ook in het politiek voeren stapte men eenvoudig over de raciale grenzen heen en staarde zich blind op de scheiding tusschen wat men noemt de „linkschen” en de „rechtschen”. Men vergat dat men in een kolonie, waar de rassentegenstelling heerscht, een andere groepeerings noodig heeft. *De eenige juiste groepeerings moet steunen op het beginsel der nationale onafhankelijkheid; het Indonesisch-nationalistisch ideaal moet de spil daarvan zijn!*

Deze vereischte was niet vervuld toen op 16 November 1918 de eerste blokvorming in Indonesië tot stand kwam, die zich aandeede als de *Radical Concentratie*. Zij is opgericht op initiatief van het sociaal-democratische Volksraadslid Ir. Cramer en is samengesteld uit de Sarikat Islam, Boedi Oetomo, Nationaal Indische partij en de Indische Sociaal-democratische partij. De heer Cramer zelf werd haar eerste voorzitter. Deze samenwerking motiveerde hij in zijn rede in den Volksraad aldus:

„De huidige tijdsomstandigheden maken een concentratie van de uitgesproken democratische Inlandsche en Europeesche elementen in deze landen noodzakelijk. De grondslag van deze concentratie zal zijn een urgentieplan van hervormingen, die geboden zijn door de plaats gehad hebbende gebeurtenissen in Europa.”

Als product van de bewogen November-dagen van 1918 is haar bestaan nauw verbonden aan de befaamde November-belofte. Haar actie was voornamelijk gericht op de stipte vervulling dezer belofte door den overheerscher. Op 25 November 1918 werd door haar leiders in den Volksraad een motie ingediend, waarin te kennen werd gegeven dat „ten spoedigste moet worden overgegaan tot de vorming van een uit en door het volk gekozen parlement met volledige wetgevende bevoegdheid en de instelling van een aan dat parlement verantwoordelijke regeering.”

De politiek van de Radicale Concentratie was voornamelijk het stellen van eischen en haar actie bijna uitsluitend parlementair. Waar de Volksraad geen parlement is, moest haar z.g. parlementaire actie noodzakelijk op niets uitloopen. Haar eisch voor een volledig zelfbestuur voor Indonesië kon allerminst door den overheerscher ingewilligd worden. Om dit af te dwingen had de Radicale Concentratie geen macht. Buiten den Volksraad heeft zij slechts één protest-meeting gehouden, op 20 Juli 1919 te Weltevreden, naar aanleiding van de bekende Garoet-affaire. Verder heeft zij niets meer van zich doen hooren.

De heterogeniteit der Radicale Concentratie is een groote belemmering geweest voor een gezonde en systematische actie. De band die de aangesloten partijen zou bijeen houden ontbrak ten eenenmale. De Indonesische eenheidsgedachte speelde toen nog geen rol. Vandaar het kalme en ongemerkt verscheiden dezer eerste Radicale Concentratie!

Toen met de komst van den Gouverneur-Generaal Fock de reactie weer den kop opstak, dacht men weer aan een gezamenlijk verweer. In 1922 werd voor de tweede maal een Radicale Concentratie gevormd op breeden grondslag. Zij zou heel het volk en de vakbeweging omvatten. Zij is dan ook samengesteld uit de politieke partijen Boedi Oetomo, N. I. P., S. I., P. K. I., Sarikat Ambon, Sarikat Minahassa, Pasoendan, I. S. D. P. en uit de vakcentrale „Persatoean Vakbonden Hindia”, vertegenwoordigend plus minus elf vakbonden. Het gezamenlijk verweer tegen de reactie was de politieke troef. Maar dit Indonesisch nationalistisch-Indonesisch communistisch-Hollandsch socialistisch bloc kon geen lang leven zijn beschoren. En het op haar door de regeering toegepaste spionnestelsel verhaastte slechts haar einde. Nauwelijks een half jaar na haar wedergeboorte moest deze tweede Radicale Concentratie even ongemerkt als haar voorgangster verscheiden.

Nu hebben wij sedert 20 December 1927 een nieuwe concentratie in Indonesië, de *Permoefakatan Perhimpunan Politik Kebangsaan Indonesia* (P. P. K. I.). Zal zij ook hetzelfde lot ondergaan als de vorige concentraties? Want ook in de P. P. K. I. is evenmin een politieke homogeniteit aanwezig. Daar zijn immers in federatie verenigd partijen als de P. N. I., P. S. I. en de Soerabajasche Studieclub, die zich op het standpunt stellen van de non-coöperatie-politiek en organisaties als de Boedi Oetomo, Pasoendan, Sarikat Soematera en de Kaoem Betawi, die samenwerking met den overheerscher bepleiten. Bij haar geboorte was dra in

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING? OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJNKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS

LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen

GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

de witte pers gealarmeerd dat der P. P. P. K. I. geen lang leven zou zijn beschoren. Maar diezelfde pers schreeuwt nu moord en brand over de activiteit dezer Indonesisch-nationalistische federatie.

Om een juist oordeel te kunnen vellen over de toekomst van die P. P. P. K. I. diene men zich allereerst rekenschap te geven van de synthese welke geleid heeft tot haar oprichting.

Waar deze nationalistische concentratie tot stand kwam door een overeenkomst tusschen de twee grootste volks-organisaties in Indonesië, de P. N. I. en de P. S. I., is het fundament gelegd voor den verderen opbouw.

In tegenstelling met de overige Radicale Concentraties berust de P. P. P. K. I. op een zuiver nationalistischen grondslag. Alleen Indonesische nationalistische partijen worden tot deze federatie toegelaten, terwijl niet-Indonesische elementen en gemengde corporaties zorgvuldig worden geweerd.

Als een Nationalistische Concentratie staat zij stevig en op deugdelijke grondslagen! Als een Indonesisch nationalistisch bolwerk tegen de blanke reactie is zij eenvoudig onaantastbaar!

Wie had een vijftal jaren geleden daaraan kunnen denken, behalve de Perhimpunan Indonesia? Inderdaad, onhoorbaar groeit de padi! Kan men nog twijfelen aan de komst van Indonesia Merdeka?

Oost- en West-Ind. Literat.-Ovcrzicht.

Oedaya.

De Januari-afl. van R. M. Noto Soeroto's geïllustreerd maandschrift Oedaya is voornamelijk gewijd aan de danskunst in Oost en West.

Tropisch Nederland.

Afl. 20 (van 25 Jan.) brengt een vervolg der „Suriname en wij" getitelde beschouwingen van den heer G. J. Staal, oud-gouverneur van Suriname.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Febr.-afl. opent met de afbeelding van een prachtige Bodhi-Sattwa-kop, met bijschrift van Anna Hallema.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van dl. 68, afl. 7 (1928). Aanteekeningen over muskieten (vervolg.) door S. L. Brug.

De Indische Mercur.

No. 5 (30 Jan.). Een nieuwe werkwijze voor het winnen van palmolie, door Dr. E. Fickendey.

Landbouw. Tijdschr. Ver. Landbouwconsulenten in Ned.-Indië.

Uit den inhoud van jaarg. 4, No. 5 (Nov. '28). Over het verkrijgen van betere variëteiten en de verbreiding daarvan, door L. Koch (met afb.).

De Indische Culturen.

No. 1 van den 14en jaarg. ('29) bevat o.m. De beoefening van de insectenkunde in de Vereenigde Staten van Amerika, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof (met afb.).

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26 (22 Dec. '28). De rubber-situatie, door Mej. W. V. Rhenrev.

Jaarverslag van den Topografischen Dienst in N.-I.

Ter drukkerij van den Topogr. Dienst te Weltevreden is verschenen het jaarverslag over 1927. Behalve een algemeen overzicht bevat het verslag gedetailleerde overzichten van de in het verslagjaar verrichte terreinwerkzaamheden (met vele kaarten); verder mededeelingen over reproductie- en andere werkzaamheden en daarna, als gewoonlijk een aantal „Bijdragen van gemengden aard", welke zijn getiteld: De werkzaamheden te Lembang in verband met de internationale lengtebepaling gedurende de maanden October en November 1926, door P. H. Poldervaart.

Missie- en Zendingsperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. (Jan. '29). Een trits Indische pastoors, door S. Kalf.

Annalen Missiehuis Tilburg. Febr. '29. Godsdienst, eeredienst en bijgeloovigheid bij de heidense Keieezen, door Pr. J. van den Bergh.

Zendingstijdschrift De Opwekkende. Dec. '28. Conferentie van den Ned.-Ind. Zendingssbond te Bandoeng 18-21 Sept. 1928.

St. Claverbond. Febr. '29. Naar de Java-Missie, door Fr. Dirks S. J. (slot).

Een vermakelijke vergissing.

Men schrijft aan „De Planter", het orgaan der Vakvereniging voor Assistenten in Deli, als recent-historisch.

Op een theekebon in 't Siantarsche was een, nog rozen op de wangen vertoonend, singkeh geplaatst. Hij zou te werk gesteld worden in de fabriek, en met het oog daarop had een dag te voren een oudere collega hem ingelicht, dat, wijl de arbeid voortdurend toezicht vereischte, er van een half uurtje thuis ontbijten niets kon inkomen; 't was de gewoonte om die versterking van den innerlijken mensch in de fabriek te doen plaats vinden.

Singkeh, wiens huishouden en bedienden-personeel nog op erg elementaire leest waren gesnoeid, meende de hem gedane mededeeling zóó te moeten begrijpen, dat de onderneming voor het ontbijt zorgde en dit dus ergens klaar liet zetten in de fabriek.

Toen dan ook zijn maag tegen ongeveer acht uur op den morgen van zijn debuut begon te jeuken en te rammelen, keek hij om zich heen, in de verwachting dat hier of daar iets te bikken voor hem zou zijn opgediend.

Aangezien zijn oog echter niets van dien aard bespeurde, besteeg hij de eene verdieping na de andere, tot hij, op de derde aangeland, daar een sober gedekt tafeltje aantrof, waarop zich, tot zijne verbazing, wel een bord, toegedekt met een ander, bevond, maar een mes en een vork door volslagen afwezigheid schitterden. Dat was vreemd, het ging in dat zoo opghemelde goudland toch al bijzonder primitief toe.

Zijn verbazing steeg echter ten top en maakte zelfs plaats voor verontwaardiging, toen hij, het als deksel gebezigde bord opgelicht hebbende, tot de ontdekking kwam dat de onderneming hem geen fatsoenlijk gesmeerde boterham, doch niets meer dan een simpele portie droge rijst ter nuttigheid waardig keurde. Dat was nu toch letterlijk bij de heesten af! Als z'n ouwelui dat geweten hadden, zouden ze hem nooit toegestaan hebben zich met lijf en ziel aan zoo'n theemaatschappij te verkopen. 's Lands wijs, 's lands eer, was in dit geval wel een schrale troost.

Enfin, zijn eelust kreeg ten slotte de bovenhand en hij zette zich derhalve, in de hoop dat zijn honger de beste saus zou blijken, tot de taak: de droge rijst naar binnen te werken, met behulp van zijn vingers, wijk, gelijk gezegd, mes, lepel en vork ontbraken.

Edoch, toen hij zich zoowat half door den miniatur-voedselberg had heengegeten, zag hij plotse-ling met groote stappen den Inlandschen assistent op zich toelopen, terwijl de man bij 't naderen uit-riep: „Maar 'neer wat is dat, u mijn rijst opeten...!” De rest kan men zich wel voorstellen!

* *

Evolutie, evolutionisme, intellectualisme en ethologie, door Prof. Dr. K. L. Bellon. (Geschreven naar aanleiding van Prof. C. Spat: „De evolutie in de volkenkunde”, in het Koloniaal Tijdschrift). (Studia Catholica Jan. '29).

Lely als Gouverneur van Suriname. Ter nagedachtenis, door Fred. Oudschans Dentz. (Neerlandia, Febr. '29).

Java'sche tempelplastic (met ill.), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 1 Febr. '29).

Jaarverslag van den Burgerlijken Veeartsenij-kundigen Dienst over 1927. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel). Weltevreden, Landsdrukkerij.

BOEKAANKONDIGING.

Bij den Uitgever F. A. Mees te Sandpoort is thans verschenen het 4e en laatste deel van de vroeger hier reeds aangekondigde Perzische Verhalen. De duizend en een dag (Hezarjek Roez), naar de eerste uitgave van Pétis de la Croix, vertaald door C. F. van der Horst.

Ook dit deel is met een 5-tal platen verlucht. Aan de inhoudsopgave — 6 hoofdstukken — is een register toegevoegd. Met dit slotnummer eindigt deze serie van fijne en diepzinnige Oostersche verhalen.

Suriname.

Zoals wij in ons vorig nummer zeiden, zouden wij terugkomen op de ontwerpen door den Gouverneur bij de Koloniale Staten ingediend betreffende het onderwijs. Niet om uitvoerige beschouwingen ten beste te geven, doch om enkele bescheiden opmerkingen te maken.

Volgens het ontwerp zal het begrip „boschland-scholen” vervallen en de gelegenheid bestaan om ook elders in de districten scholen te stichten voor „beperkt” lager onderwijs, op welke scholen tot zekere hoogte de vroeger voor „boschlandscholen” geldende bepalingen toepasselijk zullen zijn. Aan het hoofd van deze scholen met „beperkt” onder-wijs zullen onderwijzers van den 4en rang mogen staan, terwijl tot dusver daarvoor ten minste het bezit van den 3en rang werd vereischt. Met dat beperkte onderwijs beoogt men een proef te nemen om tegemoet te komen aan den van vele zijden geuiten wensch dat voor de landbouwende bevolking een onderwijs zal worden gegeven dat zich meer praktisch aansluit aan het tegenwoordig en toekomstig milieu van het kind.

Op de meeste districtsscholen brengen de kin-deren het niet verder dan tot een sober beetje lezen, schrijven en rekenen. Meer mag men ook niet verwachten, waar op die scholen kinderen van ver-schillenden landaard zitten, die thuis verschillen-de talen spreken. Er valt hier weinig te versoberen. Hoe het onderwijs er in het vervolg zal uitzien is ons niet duidelijk. De „vele zijden” hebben tot dus-ver nagelaten uiteen te zetten hoe zij zich dat „be-perkte” onderwijs voorstellen, „dat zich meer praktisch aansluit aan het tegenwoordig en toe-komstig milieu van het kind.”

Landbouwonderwijs? Hoe moet dat er uitzien voor kinderen van 7—12 jaar? Door wie te geven? Een schooltuin? Is men zoo naïef te gelooven, dat men daardoor de kinderen na hun schooltijd tot den landbouw zal krijgen als hun ouders daarin geen behoorlijk bestaan vinden?

Of bedoelen die „vele zijden” eenvoudig kinde-ren van 7—12 jaar aan het wieden of koffiepluk-ken te zetten?

Ook daarmee zullen zij hun doel niet bereiken.

Café-Restaurant „HET GOUDEN HOOFD”, Groenmarkt, Den Haag
 In het centrum der stad - Gezellig Terras
GERENOMMEERDE KEUKEN
DAGSCHOTELS m. Soep f 1.00 - DINERS f 1.60 en hooger

Trots het „beperkte” onderwijs zullen de kinderen zich van den landbouw afwenden zoo daarin geen behoorlijk bestaan is te vinden.

Wordt er van den anderen kant een uitvoer-product gevonden waarvan de verbouwing een goed bestaan oplevert, dan zullen de kinderen met hun ouders landbouwers blijven, al hebben zij een beetje lezen, schrijven en rekenen geleerd.

Wij wachten nu verder af dat die „vele zijden” met hun leerplan voor den dag komen.

Dat ook aan het onderwijs in de hoofdstad getord wordt, achten wij te betreuren.

Wat beoogt men daarmee?

Wij komen misschien hierop terug wanneer wij de Memorie van Toelichting hebben gelezen. Tot dusver kennen wij die alleen uit het overzicht in „De West” van 21 Dec.

* *

Van de „N. V. West-Indische Vruchtenproduc-ten en Vruchtenconservenhandel „Suriname” ont-vingen wij een brochure: „Een en ander over een Vruchten-cultuur in Suriname, naar aanleiding van een artikel van den heer J. Sibinga Mulder in „De Indische Mercur” van 3 Oct. 1928.”

De schrijver, de heer C. I. Tomson, Leeuwen-daallaan 68, Rijswijk (Z.-H.), toont daarin de on-juishtheid aan van des heeren Sibinga Mulder's bewering, dat de sinaasappelcultuur in Suriname geen aanbeveling verdient. Verder zet hij zijn plannen tot oprichting van een fabriek voor con-serven, enz. te Paramaribo uiteen.

Wij zijn van meening, dat de heer Tomson de zaak beter inziet dan de heer Sibinga Mulder.

Aan de onderneming onze beste wenschen.

* *

„De Telegraaf” van 30 Januari, tweede avond-blad, schrijft:

Het comité, dat zich ten doel stelt luitenant Van Onlangs een vliegtocht naar West-Indië te doen ondernemen, kwam, naar wij vernemen, gisteren in vergadering bijeen. Het was eenigszins teleur-stellend te moeten constateeren, dat het beschik-bare fonds in de laatste maanden niet was toege-nomen. Aan het geraamde bedrag van f 60.000 ontbreekt nog ongeveer een derde. Toch werd be-sloten den tocht in elk geval te doen doorgaan. De geringe middelen, waarover het comité zal hebben te beschikken, brengen moeilijkheden mee bij den aankoop van het toestel. Dit belangrijke punt is nu, eenigszins tot een oplossing gebracht. Besloten werd, dat ieder lid van het comité in eigen kring zal onderzoeken op welke wijze de te overwinnen moeilijkheden uit den weg kunnen worden ge-ruimd.

Ook ten aanzien van de verzekering van het toestel verkeerden de onderhandelingen nog slechts in een zeer voorloopig stadium. In verband met een en ander is er geen sprake van, dat de tocht, zoo-als de bedoeling was, deze maand of in Maart plaats vindt. Naar alle waarschijnlijkheid zal het zeker Mei worden, alvorens de vlucht kan worden ondernomen.

* *

„De Telegraaf” van 1 Februari, tweede avond-blad, zet uiteen wat het doel is van Prof. Sles-wijk's reis naar Suriname, Curaçao en Trinidad, ondernomen op instigatie vna den oud-Gouverneur Baron van Heemstra. Prof. Sleswijk, die, een paar dagen vóór zijn vertrek, een langdurig onder-houd met ons had, zal zes weken in Suriname blijven. Hij zal in de eerste plaats hygiënische vraagstukken bestudeeren, o.a. ook het vraagstuk van de kolonisatie van Hollandsche boerengezin-nen. Zijn reisbrieven zullen verschijnen in „De Telegraaf”, die hem in de gelegenheid heeft ge-steld deze studiereis te ondernemen.

In „De Telegraaf” van 2 Febr., tweede avond-blad, een onderhoud met Baron van Heemstra, die aan boord van de „Oranje Nassau” afscheid nam van Prof. Sleswijk. Wij moeten voor dit zeer be-langrijke gesprek naar het blad zelf verwijzen, en ons hier bepalen tot het slot:

„Suriname komt in alles te kort, en daarom moeten de allerbeste mensen worden uitgezocht om daar te arbeiden. Hetgeen meer aan salarissen wordt uitgegeven, zal rijkelijk worden gecompenseerd door de resultaten.”

* *

Prof. dr. P. C. Flu te Leiden zal met ir. R. A.

Gorter te Amsterdam de colleges waarnemen van prof. dr. J. G. van Sleswijk te Delft.

* *

In de „Alkmaarsche Courant” van 30 Januari het verslag van een interessante lezing, aldaar ge-houden door den heer L. Schütz, oud-inspecteur van de Herrnhutterscholen in Suriname, waarbij de Suriname-film is vertoond.

* *

De N. R. Ct. van 2 Febr. Av.blad D, schrijft: Van Barbados wordt gemeld, dat de eerste Britsch-West-Indische conferentie daar gisteren gesloten is.

Zij heeft moties aangenomen nopens aanstelling van handelscommissarissen met vaste bureaux te Londen en in Canada, een interkoloniaal tarief van invoerrechten, de regeling van de telegraafdien-sten, een West-Indisch ruilmiddel en voorkeur-rechten op suiker.

* *

Hr. Ms. torpedootjager „Kortenaer” zal 6 of 7 Februari van Paramaribo de terugreis uit West-Indië naar Nederland aanvaarden.

* *

In „De Prins” van 12 Januari een mooie foto van de watervallen van de Kabalebo, een zijrivier van de Corantijn.

Curaçao.

Regering en bestuur.

Prof. Van Vollenhoven zet in het Koloniaal Tijd-schrift zijn zeer belangwekkende artikelenreeks, waarin reeds verschenen waren *De centrale rechts-gemeenschappen overzee*, *De lagere rechtsgemeen-schappen overzee*, *Het grondgebied der rechts-gemeenschappen overzee*, *Verscheidenheid van land en volk in het overzeesche staatsrecht* voort. Thans is verschenen *Het regeeren overzee en zijn indee-ling*. Het zijn knappe artikelen, die ook voor Cu-raçao heel wat wetenswaardig bevatten. In het laat-tenoemde opstel vindt men een aardige geschied-kundige verklaring van het ontstaan der benamingen „regering” voor de machthebbers in Den Haag en „bestuur” voor het plaatselijk koloniaal be-stuur in onze W.-I. koloniën.

Prof. Van Vollenhoven schrijft daarover: „Dat daareven genoemde Westindisch spraak-gebruik heeft zijn eigen geschiedenis. De wets-ontwerpen van minister Franssen van de Putte van 1864 waren er van uitgegaan, dat het in koning en landvoogd belichaamd overheidsgezag met den ruimsten term, dus als „regering”, moest worden aangeduid, de landvoogd aanvaardt en voert „de regering”, iets geschiedt „gedurende zijne regeer-ing”. Daartegen opponeert in de Tweede Kamer op 12 Mei 1865 mr. Schimmelpenninck, die zelf het overheidsgezag telkens bijeenvat onder het juiste synoniem „bewind”; de redetwist loopt niet over den omvang van den term, maar enkel over zijn graad van voegzaamheid, n.l. of men dien term „regeeren” naar Nederlandsch taalbesef wel mag toepassen op iemand anders dan den koning. Hadde Schimmelpenninck voorgesteld het regeeren van den landvoogd zijn „bewind” te noemen, er ware niets verbeurd geweest. Maar tijdens het debat — waarbij zoowel de grondwetsterm „beleid der regering” als artikel 1 Oostindisch regerings-reglement vruchteloos werd herinnerd — komt de oud-minister en oud-landvoogd Rochussen op het onzalig argument: de grondwet spreekt van op-perbestuur — een uitdrukking, welke engere (be-stuur alleen) of ruimere beteekenis (alle regeer-ing, dus ook wetgeving) juist volslagen onzeker was —, laat ons dus hier van „bestuur” gaan spre-ken. Vergeefs wierp men tegen, dat „bestuur” enger dan „regering” is — slechts een vierde-part van „regering” is, had men mogen zeggen — het denkbeeld, omgezet in een amendement-Schimmelpenninck, ging er met één stem meer-derheid door. Sedert dien spreekt de practijk in Curaçao en Suriname van „bestuur” als men den gouverneur met zijn raadgevers, van „regering” als men de gezagdragers in Den Haag bedoelt.”

RADIO SERVICE

GEVESTIGD: LANGE POTEN 15a - DEN HAAG

EERSTE NED. RADIO SERVICE MAATSCHAPPIJ voor Maandelijksch onderhoud en nazien van RADIO-TOESTELLEN van ieder Fabrikaat, door deugdelijk en vakkundig personeel

Prijs Abonnement: 12 bezoeken f 15.00

De dertiende maand.

De K. R. heeft op den vraag van den gouverneur, wat hij denkt over de toekenning van één maand extra-salaris aan de ambtenaren, geantwoord, dat hij „boven het toekennen van extra-behoelvingen, in den vorm b.v. van een 13de maand, de voorkeur zou geven aan het toepassen van een deugdelijke algemeene tractementsregeling. Zoo ver is dit gebiedsdeel echter nog niet. Met de thans geldende, kortgeleden ingevoerde, salarisregeling is de Raad het hoofdzakelijk daarom niet eens, omdat naar zijn oordeel over het algemeen de salaris-normen der lagere ambtenaren niet op peil gebracht zijn. Het toekennen van een 13de maand, beoordeeld van dit standpunt, dat algemeen werd ingenomen, werd onder deze omstandigheden beschouwd als een goede gelegenheid om deze functionarissen tegemoet te komen, waaruit ook moge volgen, dat de Raad niet gaarne zou zien dat inwilliging van het verzoek ditmaal een precedent zou vormen, dat in volgende jaren navolging zou vinden. Integendeel wil de Raad aandringen op een spoedige totstandkoming van een tractementsregeling, die dergelijke verzoeken onnoodig maakt.

Vond het voorstel, dus ten opzichte der lagere ambtenaren, bij den Raad tijdens het onderzoek in de afdelingen geen bedenking, ten opzichte der hoogere functionarissen, wier salarissenormen, ook in aanmerking genomen hun hoogere posities, door verschillende vrijwel in verhouding met den levensstandaard geacht werden te staan, stuitte het verzoek bij menigeen wel op het bezwaar, dat het niet gemotiveerd geacht werd.

In de afdelingen was er dan ook een sterke strooming om een grens te stellen.

Rezen daarbij ook praktische bezwaren, de overweging echter dat zij, die buiten de grens zouden vallen, daaruit wellicht, ofschoon geheel ten onrechte, een gebrek aan appreciatie zouden kunnen destilleeren, deed tenslotte besluiten ook ten aanzien van deze categorie geen bezwaren te maken, onder uitdrukkelijke vooropstelling echter, dat hierin niet enige uiting van een gevoel ten aanzien der salarissenormen van de hoogere ambtenaren zou moeten worden gelezen. Tegen de gedachte uitkeering aan de gepensioneerden bestaat er bij den Raad geen bezwaar.

Belastingen.

De wijziging der grond- en gebruiksbelastingverordeningen, der rechtspleging op de invoering en de nieuwe belasting op motorrijtuigen, rijwielen en motorboten zijn door den K. R. aangenomen. Laatstgenoemde belasting bedraagt voor een motorrijtuig op meer dan drie wielen f 80.— op Curaçao en Aruba, f 50.— op Bonaire, voor een motorrijtuig op 2 of 3 wielen f 20.—, voor een rijwiel f 5.—, voor een motorboot f 15.—.

De Bullenbaai.

De N. R. Ct. van 26 Jan. II. Av. bevat een artikel over een voorgenomen afstand van domein aan de Bullenbaai op Curaçao — in huur of erfpacht — aan de C. P. I. M. De schrijver deelt mee, dat de vorige gouverneur aan de „Petroleum” daaromtrent een toezegging zou hebben gedaan. Het verschil tusschen deze baai en de Caracasbaai miskent hij niet, maar meent, dat men hier te doen heeft met een schakel in de keten, die de C. P. I. M. bezig is te smeden, om geleidelijk alle bruikbare landingsplaatsen op Curaçao onder haar heerschappij te brengen.

Wij lezen nog niet, dat de Koloniale Raad, welks leden toch ook wel van deze zaak zullen gehoord hebben, zich harer heeft aangetrokken. Waarschijnlijk wacht hij op de behandeling der Caracasbaai-kwestie, die nog steeds bij den Raad in studie schijnt te zijn.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het ondertrouw- en trouwboek der Gereformeerde kerk op Curaçao. 1789.

„Den 4 Decembre ondertrouwt ten huysse van de Eerw. heer R. Wildrik, predikant alhier de Ed. heer Lettert Telem Hayunga ordinaris Raad deeses Eilants Jonkm. geb. te Opgans in Oost Friesland en Mej. Aleida Gysberta Wildrik D. geb. op Curaçao. Getuigen van zijde des Bruydegoms De h. Wigboldus Reinink en

Mej. Anna Sibilla Sophia Reinink geb. Lupke van Bruyds zyde R. Wildrik

Mej. Elizabeth van der Meulen geb. van Taerling, boven benoemde zijn na 3 agtervolgende publicatien van de W. Eerw. h. Wildrik in praesentie van den ouderling Cancrjn en Diaken Martyn in den houwelyken Staat ingezeegend d. 20 Decembre.

infidem I. C. A. Quast Pastor.”

Uit den Verrzen Vreemde.

China van vreemde smetten vrij?

Wij hebben t.d.p. al gewag gemaakt van de verdragen in den laatsten tijd door China verkregen, waardoor de buitenlandsche mogendheden aan de regeering van Nanking het recht hebben toegekend, met ingang van 1 Februari 1929, de douanetarieven zelf vast te stellen. Dit lijkt een heel gewone zaak, daar elke andere mogendheid dit recht al lang en onbetwist bezit. Maar voor China beteekent het 't begin van zelf baas te worden in eigen huis, waarin het zich in tal van opzichten nog te voegen heeft naar aan vreemden toegekende rechten en waarin het die vreemdelingen nog als heer en meester over bepaalde gebieden moet erkennen. Het pleit voor de nieuwe regeering, dat zij, die haar strijd om de macht toch door geweldmiddelen gewonnen heeft, de vrijmaking van China ten opzichte van den vreemdeling door overleg wenscht te bereiken.

President Tsjiang Kai Sjek ondervindt echter al dadelijk, dat de doorvoering van de wijziging der verhouding tot de vreemden in de allereerste plaats een wijziging vergt in de verhouding van het centrale gezag tot de Chinese provincieën zelf, die zich in menig opzicht als zelfstandige regeerinkjes beschouwen. De nieuwe, op 1 Febr. ingegane invoertarieven, gelden voor vrachten van buitenlandsche schepen en voor Chinese jonken. De goederen voor transitoverkeer zullen ook voortaan nog van een vergunning voorzien moeten zijn, waarop rechten worden geheven; deze zullen een vervanging moeten zijn van de likinrechten, welke de provincieën tot nu toe hieven. Dit geschiedde op willekeurige, zeer ongelijke wijze; voortaan moet 't, volgens de regeling van de Nankingregeering, kies en kuisch gebeuren. Vóór den 1en Februari waren er echter reeds aanwijzingen, dat dit niet vlot zou gaan. Met de oude instelling zijn de financiële belangen van zóó velen samengeweven, de wijze van innen is bij alle betrokken ambtenaren en handlangers zóó vast ingeburgerd, dat met de doorvoering van de nieuwe regeling nog wel heel wat moeite en heel wat tijd gemoeid zullen gaan. Tot zekere hoogte, is dit nieuwe als een proef te beschouwen in hoever Nanking zijn wil kan doen gelden in de provincieën. En daar die proef betrekking heeft op den geldbuidel, die ook voor den Chinees een zeer gevoelige plek vormt, volgen binnen- en buitenland met spanning het verloop der niet te vermijden verwickelingen. Blijkt de macht der gouverneurs het te winnen van die van de centrale regeering, dan zal van een verdere vreedzame opheffing van de buitenlandsche voogdij of overheersching wel niet veel komen. Slaagt Nanking er daarentegen in aan het buitenland geloof en vertrouwen te schenken in zijn wil, kracht en vermogen, dan zullen zeker verdere stappen volgen.

Reeds heeft Engeland het bestuur over de nederzettingen in Hankau en Chinkiang in Chinese handen overgegeven, terwijl het de teruggave van het vlootstation Wei ha wei in 't vooruitzicht heeft gesteld. Frankrijk en Japan hebben zoiets evenzoo als een mogelijkheid laten doorschemeren voor door hen in China bezette strategische punten. De zaak, die China 't allerliefst dadelijk verandert zou zien, is de bijzondere rechtspraak voor buitenlanders; maar juist dit recht zullen de vreemde mogendheden niet willen prijsgeven, zoolang de Chinese rechtspraak geen waarborgen biedt van geheel vrij te zijn van de in de provincieën nog heerschende echt-Chinese opvattingen van recht en rechtspraak en afdoening van rechtskwestiën. Een en ander heeft te meer beteekenis omdat de scheepvaart ter zee en op de groote rivieren door buitenlanders, vooral Engelschen en Japanners, beheerscht wordt. Ook vormen de pacht-

gebieden nog vreemde enclaves in het Chineesche rijk.

Er blijft dus heel veel te veranderen en te herijken, voordat China zich „van vreemde smetten vrij kan verklaren.

Is de naijver der mogendheden China vroeger ten nadeele gekomen, doordien ieder vroeg of laat wat ook aan een ander was afgestaan, voor de toekomst kan die naijver het ten goede komen. Nanking ziet dit in. Het heeft zich los gemaakt van de inmenging van Moskou, die het tegenover heel de overige wereld geplaatst zou hebben; zoekt daarentegen toenadering tot en steun Amerika, den sterken staat van de naaste toekomst die er op uit is zich in den Stillen Oceaan tot de grooten heerscher en den grooten beschermer te maken. Met de Vereenigde Staten als gangmaker verkreeg het nu zijn autonomie op douane-gebied; het hoopt op dezelfde wijze tot verwezenlijking van andere desiderata te kunnen komen.

Slaken van vreemde banden. Maar is een keten van dollar-zilver het ideaal waarom de revolutionnaire regeering van Nanking haar strijd zooveel geestkracht gevoerd heeft?

't Wetsontwerp tot uitzetting van ongewenschte vreemdelingen, in Br.-Indië verworpen.

De Regeering van Britsch-Indië heeft haar poging, om door een wetsontwerp tot uitzetting van ongewenschte vreemdelingen een middel in handen te krijgen om de bemoeienis van de Communistische Internationale te kunnen breidelen, verwezenlijkt gezien. Het wetsontwerp is op kantje af afgestemd.

De bedoeling van het ontwerp was niet in duister gelaten. In de toelichting was gewag gemaakt van het openlijk streven van de communistische drijvers om tot de dictatuur van het proletariaat te komen en om hiertoe onrust en verrotte de bestaande orde onder het volk aan wakkeren. De drijvers zijn voor een groot aantal vreemdelingen. Zij organiseren de propaganda tegen het wettig gezag en tegen de grondslag der maatschappelijke orde, en veelal nemen persoonlijk deel aan de opruiing van het volk. Het wetsontwerp wilde de gelegenheid scheppen om die vreemdelingen op grond van zoodanig gedrag uit Indië te verwijderen.

De Onderkoning zou, als Gouverneur-generaal Rade, bevoegdheid hebben uit te maken of iemand onder de in de wet vastgelegde omschrijving van hem alsdan kunnen bevelen Britsch-Indië binnen bepaalde tijd te verlaten. Terugkeer zonder speciale vergunning niet geoorloofd. Maatregelen waren voorzien om hem in afwachting van zijn heengaan onschadelijk te maken.

Zullen deze voorstellen ons, Nederlanders, als iets buitensporigs treffen, in Britsch-Indië den zij, door een oppositie van verschillende scheikering, wel tot een opwindende strijdvraag maakt.

De Regeering had, handelend onder den druk der verschijnselen van den dag, het ontwerp van hangig gemaakt zonder vooraf met de leiders der oppositie-groepen in het Select committee van de Assembly te beraadslagen. De leiders der Swastijisten legden er nu in, dat de Regeering wenschte tegen te gaan, dat vreemdelingen, welke sympathiek staan ten opzichte van Swaraj, hun steun aan deze partij ten goede kunnen doen komen. Ook Nationalisten zagen er een middel in om hem hun contact met het buitenland te belemmeren.

Bij de mondelinge behandeling in de Assembly deed de Regeering nog eens duidelijk uitkomen door welke feiten en verhoudingen de noodzaak van de ljkheid tot bescherming van orde en rust zich heeren doen voelen; zij deed een dringend beroep op de oppositie om zich niet door kunstmatig erbij te haalde motieven op verkeerd spoor te laten den; zij deed de concessie de wet niet van toepassing te maken voor vreemdelingen, die reeds jaren in Indië verblijf hielden.

Bij de stemming staakten voor en tegen, met de ter weerszijden. De voorzitter, de heer Patel, haalde de beslissende stem uit te brengen. Hij verklaarde in een zoo belangrijke kwestie den doorslag niet te willen geven om in den bestaanden toestand wijziging te brengen tegen den wensch van zeer velen in. Met zijn stem viel het ontwerp.

Der Regeering is eenmaal te meer voorgehouden te groote spoed is zelden goed.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen.

Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.”. Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

I. ALGEMEENE LEDENVERGADERING
Dinsdagavond, 26 Februari a.s., 7.30 uur, in de grote zaal van „La Bordelaise” (entree zijgang).

Agenda:

1. Opening, notulen, jaarverslagen, aanvulling bestuur (voorgesteld worden de H.H. J. Mooy en W. v. Toledo), mededeelingen, rondvraag.
2. *Causerie* met originele lichtbeelden door den heer L. D. Petit, secr. van de afd. Amsterdam, over den reis door Ned. Oost-Indië.
3. *Vrije toegang* voor leden met één huisgenoot en voor de begunstigers persoonlijk; voor alle andere belangstellenden f 0.25 per persoon.

II. Het afdeulingsbestuur vestigt de aandacht op het verzoek van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging in het „Kol. Weekblad” van 17 Jan. No. 3, betreffende het op peil brengen der contributie tot het tegenwoordige minimum van f 5.—.

III. Nog steeds zijn we niet alle loten voor „Boeatan” (à f 1.—) kwijt. Wie zorgt er voor, dat we aan het eind van deze maand geen enkel lot behoeven terug te zenden!?

IV. Wie kan ons opgeven titels van boeken of artikelen, geschikt voor jongelui van 17—18 jaar, over het leven in Indië; de Indische natuur, zeden en gewoonten, enz., enz.? Vooral prettige, sappige lectuur — vooral geen leerboeken.

V. Ten slotte: zooveel mogelijk nieuwe leden introduceeren en meewerken, dat Dinsdagavond 26 Februari een goede avond wordt.

Het Bestuur.

Afdeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN.

Op Dinsdag 12 Februari a.s. ten 20 uur zal de heer Dr. E. C. Jul. Mohr in de groote zaal van „De Twee Steden”, Buitenhof alhier, een voordracht met lichtbeelden houden over: „Het verband tusschen de Indische Cultures en de plaats wáár zij in Indië worden gedreven”. Uitnodigingskaarten worden leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING
Zaterdag 16 Februari 1929, des namiddags 2 uur, in het Gebouw Korte Voorhout 6, Den Haag.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de jaarlijksche alg. vergadering op 25 Februari 1928.
3. Rekening en verantwoording over 1928 van den penningmeester.
4. Verslag van de Commissie van Verificatie.
5. Begroting voor 1929.
6. Jaarverslag 1928 van den secretaris.
7. Benoeming leden Commissie van Verificatie voor het jaar 1929.
8. Periodieke verkiezing bestuursleden. Aan de hand van aftreden zijn de heeren L. A. Bakhuis, F. van Peski en mevrouw E. van Assen—Sol, die zich herkiesbaar stellen.
9. Benoeming van afgevaardigde en plaatsvervangende voor de aanstaande jaarlijksche alg. vergadering der Vereeniging.
10. Rondvraag en sluiting.

Leden en begunstigers worden beleefd uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeling Nijmegen.

EURASIA-AVOND.

Den 26en Januari j.l. te 8 uur heeft onze Vereeniging een zeer goed geslaagden Eurasia avond georganiseerd, die een goed verzorgd programma had. Het gezelschap van Mevrouw Roelofs en Mevrouw Mia Aarwen heeft twee Indische toneelstukken opgevoerd: de Gandasoeli-legende en de Ganga, die beide in hun soort uitstekend werden opgegeven. Het mystieke Indische sprookje „De Sch-omgeving en de fantastisch mooie tropische nachten. Het komische blijspel de Tjangs, zoo aangewoond goed gespeeld door Mevrouw Mia Aarwen, als de echt Indische vrouw met haar natuurlijke *lata-eigenschappen* als pendang der echt Amsterdamsche *bésan* Mevrouw Roelofs waren beide voluut eenig in hun genre. Algemeen was dan ook de bijval, die haar ten gunste viel. Ook de overige rollen waren in goede

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST

UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

handen. De muziek bracht de noodige stemming, die tot laat in den nacht de leden gezellig bij elkaar hield.

Beide stukken zijn uit de serie „Herinneringen uit het Verre Oosten”, die Mevrouw Mia Aarwen zelf geschreven heeft.

Wij hopen later ook nog met deze pennevruchten kennis te maken.

M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAATEN,
Secretaresse Afd. Nijmegen.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Van onzen Hoofdvertegenwoordiger in Oost-Indië, den heer Mr. K. Fauser, werd den 4den dezer de telegrafische mededeeling ontvangen, dat hij overgeplaatst is van zijn standplaats Koedoes naar Soerabaja.

Van het Dagelijksch Bestuur.

STEUN VOOR DE STICHTING „VERBLIJF VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR” TE NIJMEGEN.

Den 22sten Februari zal het gebouw van bovengenoemde Stichting op de Varkensmarkt te Nijmegen 10 jaar in exploitatie zijn.

Nu wilde het dagel. bestuur der Stichting gaarne op dien dag de gelden voor een nieuw gebouw alsmede de exploitatiekosten ter beschikking hebben, maar, er ontbreekt nog veel, zeer veel aan de geldmiddelen. Om die reden wordt geldelijke steun gevraagd.

Voor onze leden en lezers, die allen den oud-Ind. militair kennen en waardeeren, is het welhaast overbodig de nooden der stichting voor leniging aan te bevelen. Men drage dus zijn panningen bij en gireere het aan den penningmeester der Stichting, Verblif v. oud-Ind. Militairen te Nijmegen op No. 71975.

Van de Redactie.

INDISCHE AVOND.

Ons lid, de heer Willem Niestadt, voordrachtskunstenaar te 's-Gravenhage, die onlangs in de Aula van het gymnasium optrad voor een uitverkochte zaal, is door de Volksuniversiteit uitgenoodigd den 2en Maart a.s. een Indischen avond van ernst en jolijt te geven in Excelsior, Zeestraat te 's-Gravenhage.

VIOOL-RECITAL.

De Indische violist Frits Hinze zal, met medewerking van Theo van der Pas, op Vrijdag 8 Februari, des avonds 8 uur, in de Concertzaal Excelsior, Zeestraat Den Haag, een viool-recital geven. Leden van „Oost en West” hebben op vertoon van hun lidmaatschapskaart recht van toegang tegen den prijs van f 0.75, rechten inbegrepen.

HALLO BANDOENG. HIER DEN HAAG.

De Persdienst van het Hoofdbestuur der Post-rijen en Telegrafie zond ons tot dit belangwekkende en aardige boekje, ter herinnering aan de eerste radiotelefoongesprekken tusschen Nederland en Nederl.-Indië, met verzoek, bij eventuele aankondiging, te vermelden dat het boekje ad f 1.50 door tusschenkomst van den boekhandel of van de postkantoren verkrijgbaar is.

Onder dankbetuiging voor de toezending voldoen wij hiermede gaarne aan het tot ons gerichte verzoek.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

J. A. H. Cuijpers, Schinnen (L.), Puth 128;
J. L. H. de Jong, Oranjeboomstraat 100b, Rotterdam;
H. Vos, Klaverstraat 54c, Rotterdam;
Allen onderwijzer bij het O.L.O.
F. A. R. de Jong, Tijd. onderw. bij het O.L.O., Kruislaan 222h, Amsterdam.
J. F. Klören, Burgerl. (techn.) ambt. bij den P.T.T.-dienst; 1e Daalschedijk 102bis, Utrecht.
W. F. E. W. Schuchardt, Assistent (instrumentmaker) bij het Marine Etablissement te Soerabaya, Venlo.

Mej. A. J. Kramer, Verpleegster 1e kl. bij het Krankzinnigenwezen, Denneweg 116a, 's-Gravenhage.

R. de Boer, Ambtenaar bij de Binnenvisscherij, Hardegarijp.

Dr. Ir. Tan Sin Hok, Palaeontoloog bij den dienst van den Mijnbouw, Papaverhof 32, 's-Gravenhage.

Ir. J. den Boesterd, Ingenieur 3e kl. b. d. dienst voor Waterkracht en Electriciteit, Sonoystraat 43, 's-Gravenhage.

Ir. D. Pronk, Idem als voren, Anemoonstraat 138, 's-Gravenhage.

A. Larsen, Leeraar-apotheker aan de apothekers-asschool te Weltevreden, Amicisweg 23, Kopenhagen.
Mej. G. Bokslag, Gouv.-arts bij den D.V.G., Kinder-sanatorium, Hoog Blaricum, Laren.

P. M. L. Schleurholtz-Boerma, Idem als voren, Spiegelgracht 21b, Amsterdam (C.)

C. van Wijnen, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Timorstr 30 Zw., Dordrecht.

G. H. Veeninga, Verpleegster 1e kl. bij het Krankzinnigenwezen; Ramaerkliniek, Loosduinen.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. H. Sanders, Politie-opziener bij de Alg. Politie, Neerlandstunstraat 84, Arnhem.

Mevr. Mr. A. Ch. Loman, geb. Meijer, wnd. 1e Substituut-griffier van het Hooggerechtshof, Jachtlaan 204, Apeldoorn.

J. P. Keuskamp, Booropzichter 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, Hondiusstraat 56, 's-Gravenhage.

Mej. W. A. J. Beretty, Archivaris-expeditrice b. d. Inspectie van Financiën te Soerabaja, p. a. P. Reijnders, Reinkenstraat 11, 's-Gravenhage.

Mej. J. M. Berger, Commies b. h. Proefstation voor het Boschwezen in Ned.-Indië, Dorpsstraat 188, Hees bij Nijmegen.

Mr. A. J. C. M. Nelissen, Raadsheer i. h. Hooggerechtshof van N.-I., p. a. Ch. Nelissen, Notaris, Terheyden bij Breda.

Mevr. de Wed. G. E. de Kruijf, geb. Pauwels, Hoofdtelephoniste b. d. P.T.T.-dienst, Soerenscheweg 51, Apeldoorn.

F. H. A. Dietz, Adj.-hoofdcommissaris van Politie, L. van Meerdervoort 383, Den Haag.

H. J. Coops, Afd.hoofd bij het bedr. v. d. P.T.T.-dienst, Poste-reslantje, 's-Gravenhage.

E. M. Schultz, Comm. bij de afd. Comp. van het Gewestelijk kantoor te Padang, Balistraat 70, 's-Gravenhage.
C. Eijkelboom, Hoofdcommies bij het Dep. van Oorlog, Mijnbouwplein 10, Delft.

I. Ardon, Mijnbouwk. opziener bij den dienst Mijnbouw, Allerd Piersonstraat 35c, Rotterdam.

E. Rademaker, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Carpentierstr. 157, 's-Gravenhage.

Ir. L. V. Schalkwijk, Bedrijfsir. bij het Mar. Etabl. te Soerabaya, p.a. Ver. van Ind. Verlofgangers, Van Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.

J. Snoeij, Onderw. der 2e kl. bij het O.E.L.O., Kroostweg 106, Zeist.

Mej. H. J. van Zijl de Jong, 1e Commies bij het Hoofdbestuur v. d. P.T.T.-dienst; p.a. Ver. v. Ind. Verlofgangers, Van Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.

M. F. Tydeman, Ass.-Resident bij den Alg. Bestuursdienst in het Gouvernement Oost-Java, Westeinde 132, Voorburg.

K. Gesellpointner, Burgerl. ambt., belast met een off. betr. bij de Topogr. Inrichting, Steyer, Oostenrijk, Michaelerplatz 13.

Ir. P. L. E. Happé, Ir. der 1e kl. bij den dienst der zoutregie, Pieter Bothstraat 49, 's-Gravenhage.

H. Gelderman, Gedipl. gezaghebber bij het B. B., Julianastraat, Dedemsvaart.

A. Th. van Hoof, R. K. Geestelijke van den 2en rang, met den titel van Pastoor van Semarang, p.a. St. Bonifaciusstichting, Da Costastraat 44, 's-Gravenhage.

Ir. F. G. Massink, Ingenieur der 1e kl. bij den Ind. Centr. Aanschaffingsdienst, Bosboom Toussaintstraat 22, Dordrecht.

G. Pastor, Inspecteur bij het Kantoor van den Arbeid te Weltevreden, Karel du Jardinstraat 14(I), Amsterdam.

H. Steensma, Commissaris van Politie 1e kl., techn. leider der Veldpolitie in de res. Pekalongan, Galvanistraat 81, 's-Gravenhage.

A. W. Friedrich, Hoofdpol.opz. bij de Veldpolitie in de res. Kediri, p/a. E. Wacker, Langenburg (Duitschl.).
Ir. J. Kierzek, Ir. 1e kl. bij den Waterstaat en B.O.W., Ketteler Heim Bad Manheim (Duitschl.).

A. F. D. Meijers, Commissaris van Politie der 1e kl., p.a. J. Meijers, Fabrikant, Leeuwarden.

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht

Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504
 562
 RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
 Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

STEMMEN: Abonnementen voor 12, 6, 4 en 3 maal per jaar. Uw instrument wordt door ons goed en regelmatig op tijd gestemd.

REPARATIE: Vraagt ons advies, indien Uw instrument niet meer in alle opzichten voldoet. Wij garanderen ons reparatiewerk. Goede materialen, geschoolde vaklui, zorgvuldige behandeling.

VERHUREN: Instrumenten beschikbaar, zoowel voor langen als korten tijd.

INRUILEN: Wendt U tot G. & S., wanneer Gij Uw oude piano, vleugel of orgel wilt inruilen tegen een beter. 5735

VERKOOP: Wij hebben natuurlijk dure en goedkope instrumenten voorradig, maar onze prijzen zijn, in verhouding tot kwaliteit, zeer laag gesteld.

Bezichtig onze nieuwe magazijnen aan de Laan van Meerdervoort 100 en laat U verschillende instrumenten voorspelen

GOOSEN & SWAGERMAN

Laan van Meerdervoort 100—100 a - Tel. 37867
 Boekhorststraat 14J - Tel. 13051

DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

HAARLEM

CHRISTELIJK LYCEUM
 TE HAARLEM
 Gevestigd: EMMAKADE 43
 Afdeelingen GYMNASIUM,
 H.B.S. met 5-jarigen cursus en
 Economisch Litteraire H.B.S.
 5400
MODERN INGERICHTE SCHOOL
 PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector
 Ir. W. VAN DORP

Mej. J. W. MOSER —:— **HAARLEM**
 Groote Houtstraat 159 rood - Telefoon 11684
 Het oudste en meest vertrouwde adres
 — voor het bezorgen van —
VROUWELIJK DIENSTPERSONEEL 5695
 Aanbevolen voor de Vereeniging „Oost en West”

LEIDEN

LEIDSCH
ZUIVELVERKOOP CENTRALE
 L. VAN DAM,
 HAARLEMSTR. 490, LEIDEN
 GEVESTIGD 1905
 TELEFOON 1533
 GEWASST
 RIJNS CONTROLE
 LEIDSCH

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

6625
 GELEGEN IN HET VILLAPARK. Fr. v. d. Puttenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
 Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden.

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch

Mr. Drs. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht. — Economie en Kol. Economie.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Piano-leerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Maestraat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Gemeenschapzin” en geeft desgewenscht privaattlessen. W. H. F. LINGELLEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dictyloscopie.

L. Ch. A. FONTEIJN, gep. ass.-res., Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

B. VAN GEJDER, Fuchsiastraat 53, Den Haag. — Methodisch hygiënisch spreken.

J. F. H. GLISSER 'S. gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. — Privaattlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en. voor zoover de vakken op de H.B.S. betref ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor zacht op huiswerk.

H. HAYTINK, oud-Direct. Leeraar van Curaçao, Pontanuslaan 80, Arnhem. — Privaattlessen in Spaansch en andere talen.

HEI NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A”, Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem. Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

M. J. NOLEN, gep. Ind. hoofdonderwijzer, Edisonstraat 90, Den Haag. — Privaattlessen in alle vakken van het L. O. op alle uren van den dag. Bijwerken van leerlingen. Opleiding H.B.S. en Gymnasium.

J. J. M. H. NIJST, Lid Nederl. Inst. v. Acc., Sloetstraat 3, Nijmegen; Parkstraat 105, Den Haag. — Privaattlessen Accountancy.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soe akarta, beëdigd Translateur hier te lande. Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

Dra. A. PAARDEKOOPER, Leerares M. O., Hondecoeterstraat 24, Amsterdam Z. — Privaatles Engelsch Taal en Letterkunde. — Handelscorrespondentie. — Grammatica en Conversatieles.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 5, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch — Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gediplom. Onderw. in alle vakken var het Lager Onderwijs.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Irisplein 5, Den Haag — Maleisch taal en letterkunde.

A. A. SCHOEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

PH. C. STUBENRAUCH, Leeraar M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiplom. Cursus voor Handel en Administratie. St Annastraat 85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling Nijmegen Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wych. A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.

Heeren Penningmeesters der afdeelingen worden verzocht te willen nemen van de afdeelingen, die de afdracht van contributiën aan de Hoofdbestuur, voorlopende in de notulen der laatste Hoofdbestuurvergadering, afgedrukt in het Kol. Weekblad van 15 November 1928.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 5

BANDAGES NAAR MAAT
VERBAND- en
VERPLEGINGSARTIKELIEN
 Gediplom. Verpleegster aanwezig
 DEN HAAG - TELEFOON 3181

Mutatiestaat van 30 Jan. tot 6 Februari.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
M. J. Pieters, O.-I. Ambtenaar m. v., Borne (O.), Almeloche straat 29. f 5 (rekent tot Afd. Twente).	Eigen aanmelding.
H. L. Bierman, Majoor t. t. b. d. Doorn, de Geer van Jutfaaslaan 33. f 5. (rekent tot Afd. Utrecht).	
J. G. Meurs, Oud Dirigeerend Off. v. Gez. 1e kl. t.t., Amsterdam, Koninginneweg 129huis. f 5.	
Mevrouw van Genderen, Apeldoorn, Genistalaan 5. f 5.	Mevrouw ter Kuile te Apeldoorn.
C. Eijkelenboom, O.-I. Ambtenaar m. v., Delft, Mijnbouwplein 10. f 6.	Eigen aanmelding.
J. Plazier, Dordrecht, Vriesestraat 16. f 5.	
A. Pottinga, Deventer, Pothoofd 31. f 5.	
C. S. Adama v. Scheltema, Den Haag, Ieplaan 127. f 5.	den heer A. Ruysch van Dugteren te Den Haag.
Reclificatie: The Dutch Gramophone & Radio Works (P. Meijer), Amsterdam, Vondelstraat 7. f 5.—	
Afschrijvingen	
G. J. Dijkerman, Burgemeester van Soerabaja (overl.)	R. thoe Schwartzenberg, Velp, Beukenweg 10 (overl.)
Adresveranderingen	
Mr. K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West”, van: Koedoes, naar: Soerabaja.	D. Rottier, Oud Directeur Osvia, Den Haag, Azaleastr. 68, naar: Perziklaan 13.
Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Oud Gouverneur van Suriname, van: Hotel Duin en Dal te Bloemendaal, naar: Hotel „de Bilderberg” te Oosterbeek. f 5. (rekent tot afd. Arnhem).	W. H. Sonius, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Nicolaistr. 14, naar: 2de v. Blankenburgstraat 122.
Jacob J. Vis, Amsterdam, van: Keizersgracht 667, naar Plantage-Middenlaan 11.	Mevrouw J. J. d'Arnaud Gerkens-Bakhuizen van der Brink, van: Weltevreden, Laan de Bruin Kops 1, naar: Den Haag, Azaleastr. 36. f 5.
J. Passchier, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Amsterdam, van Eeghenstr. 24B, naar: Nieuwerbrug a. Rijn, p. a. J. G. Krieger.	Mevrouw A. Voorthuis-Bollee, van: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 1, naar: Weltevreden, p. a. Kon. Ketvaart Mij.
H. Kerremans, Oud Luit.-Kolonel Art. N.-I. L., Breda, van: Grootte Markt 7, naar: Seeligsingel 14.	P. Cool, Dirigeerend Officier v. Gezondheid 1ste kl. thans te Malang.
Mevr. de Wed. Mr. C. Th. van Deventer, geb. Maas, Den Haag, van: Surinamestraat 20, naar: Nassaulaan 11.	Mevrouw J. P. van der Maesen-Nikkel, van: Mampawa naar: Pontianak.
D. van Elsas, Scheveningen, Cornelis Jolstraat, van: 35 naar: 37.	J. M. G. de Vrijer, Werktuigkundig Hoofdopzichter 's Lands Mijnbouwdienst, thans te Tandjong-Enim (Palembang).